

DE HAAGSE TIJDEN

Haagse Friezen in de hongerwinter. Met o.a. Paul van Vliet
Pag. 3

Geschiedenis van de Geestelijke Gezondheidszorg in Den Haag
Pag. 16-17

ZORG SPECIAL

Vanaf pagina 7

De Haagse krant van alle tijden

Dagelijkse zorg in 'mijn' hospitaal

In een uitgave van januari las ik een artikel van Ed Vernooij over zijn diensttijd die ongeveer gelijk viel met die van mij (lichtingsploeg 66/3). Mij viel de foto van het voormalig Militair Hospitaal aan de Muzenstraat op, omdat ik daar heb gewerkt. Ik heb mijn ervaringen met Ed gedeeld en misschien hebben ook andere Hagenaars er nog herinneringen aan.

Ik kwam daar in 1970 terecht als KVV-luitenant nadat ik de opleiding tot korpsadministrateur (KA) in Middelburg had gevolgd. Die functie heb ik als dienstplichtig vaandrig uitgeoefend bij het Korps Gele Ridders in Schaarsbergen en het Garnizoenscommando Utrecht in de Hojelkazene die na mijn vertrek is gesloopt omdat er een tramlijn overheen was geprojecteerd. Ook mijn tijd in het Centraal Militair Hospitaal 's-Gravenhage (beter bekend als het CMHH) eindigde met de sloop van het gebouw omdat ook daar een tramlijn ongeveer over mijn bureau moest komen (de tweede keer dat ik onder de tram kwam). Hierna kreeg ik een plaatsing op de vliegba-

sis Ypenburg, die - het wordt eentonig - intussen ook alleen nog herkenbaar is aan de verkeerstoren in de gelijknamige Vinex-wijk. Wat dat betreft heb ik een spoor van vernielingen achtergelaten.

De Muzenstraat en 'mijn' hospitaal lagen in een typische volkswijk, op de plek waar nu de Muzentoren staat. Van de wijk is niets meer terug te vinden. Toen was het een levendige buurt met cafés waar vooral de prostitutie welig tierde. Ik was in mijn Utrechtse tijd getrouwd en we hadden daar net een nieuwbouwflat betrokken, zodat verhuizen naar Den Haag ons geen optie leek. Dagelijks arriveerde ik per trein in Den

Wijnhaven met links en rechts van de Muzentoren de Muzenstraat. Foto: Harry van Reeken, collectie HGA

Haag Staatsspoor, van waaruit de Muzenstraat vijf minuten lopen was. Het gebouw stond op de hoek Muzenstraat/Fluwelenburgwal. Het CMHH was een basisziekenhuis, dat wil zeggen dat er vrijwel alle soorten behandelingen konden worden gegeven. Volgens mij hadden we 106 bedden. Het gebouw was meer dan een eeuw oud en omdat het op de sloopnominatie stond, werd er niet meer in geïnvesteerd. De patiënten lagen op grote, ongezeellige zalen met hoge ramen, de keukens waren verouderd en we hadden last van kakkerlakken. Maar de medische voorzieningen, OK's, laboratoria, diagnostiek en poliklinieken waren van een prima niveau. En ook het medisch team dat deels uit militaire en deels uit burger medisch specialisten bestond, aangevuld met dienstplichtige artsen, stond

goed aangeschreven. Er heerste wel een enigszins rebelse sfeer en de militaire discipline was soms ver te zoeken. Een soort 'MASH' avant la lettre, waar ik me wel senang bij voelde.

De leiding lag in handen van een kolonel-arts in de functie van 'Chef hospitaal', bijgestaan door een vooroorlogse vrouwelijke luitenant-kolonel die als 'Directrice' de strenge scepter zwaaid over de jonge verpleegsters wier kuisheid haar een dagelijkse zorg was. Want jonge verpleegsters en jonge artsen met goede vooruitzichten samen laten werken is zeker in de nacht- en weekenddiensten de kat op het spek binden. En ten slotte vervulde een majoor de gewichtige functie van 'ziekenhuiseconoom'. Tot zover de bobo's. Zelf kreeg ik meteen drie functies toebedeeld; KA,

compagniescommandant en Officier van voeding. Vooral dat laatste was voor mij een nieuwe ervaring. Want hoewel die functie - de inkoop, het beheer en de verantwoording van de levensmiddelen voor een kazerne plus het toezicht op de keukens - ook in Utrecht al tot mijn takenpakket behoorde, viel er hier tevens de maaltijdvoorziening van de patiënten onder. Dit hield in, speciale aandacht en een afwijkend administratiesysteem.

Ik lag wel eens overhoop met onze diëtiste omdat haar recepten medisch volstrekt verantwoord, maar culinair niet te pruimen waren. Af en toe belandde een kakkerlak in de kookapparatuur. Ook had ik een kleine voorraad sterke drank voor terminale patiënten.

Vervolg op pagina 7

Muzenstraat, gezien vanaf de Fluwelen Burgwal, rechts het Militair Hospitaal. Foto uit 1970, Dienst van de Wederopbouw en de Stadsontwikkeling, collectie HGA

STEUNZOLEN

met podoscan en gipsmodel

€ 135,00 All inclusive

Aangesloten bij stichting L.O.O.P.

Prins Hendrikstraat 132-134
Den Haag

070 - 363 75 19

Johanwassenaar.nl

Te koop gevraagd
door verzamelaar:

Indonesische schilderijen
en foto's van 1860-1960

Tel: 0182-393492

Samen aan alles gedacht!

UITVAARTVERZORGING

J. Henning

070 345 48 10

Dag en nacht bereikbaar

Bautersemstraat 1, Den Haag

www.henning-uitvaart.nl

BRIEVENBUS

De gratis rubriek 'Brievenbus' is een zeer populaire!
Hulp nodig of wilt u een reactie plaatsen?
Mail naar redactie@dehaagsetijden.nl

Verzameling

Ik verzamel oude verlopen seizoen- en clubkaarten en supporterspasjes. Wie wil mij aan het einde van het seizoen, als de seizoenkaarten verlopen zijn en vermoedelijk worden weggegooid, aan verlopen exemplaren helpen voor mijn verzameling? Ik heb op dit moment rond de 6700 verschillende verlopen seizoenkaarten en clubkaarten alsmede supporterspasjes en parkeerpasjes. Bij voorbaat dank.

JO Crombaghs
benjiboy@ziggo.nl

Den Haag Rozenstad

Een van mijn broers stuurde mij De Haagse Tijden nr. 10 door wegens het artikel van Ton van der Pijl over Den Haag Rozenstad. Als dochter van ir. B. Vrijhof, vanaf 1961 adjunct-directeur van de Haagse Plantsoenen-dienst, heb ik nog levendige herinneringen aan het rozenconcorso, juist omdat mijn moeder dan bij het werk van mijn vader werd betrokken. Mijn moeder (die een scherpe reuk had) werd geacht mee te keuren, een eervolle maar misschien ook wat stressvolle functie. Dan was ze gekleed in een mooie, nieuwe jurk, ze was een hele dag van huis en voor ons was er thuis een oppas. Mijn broers herinneren zich nog dat onze vader een keer de Gouden Roos (de prijs voor de winnende roos) naar huis meenam om die aan ons te laten zien. In het weekend bezochten we vaak de parken die in het artikel staan genoemd en zeker dan ook het Westbroekpark. Hoe leuk is het om te horen dat rozen toch nog steeds in hoog aanzien staan in Den Haag! Een klein en fijn rosarium wil ik u niet onthouden, daar kwam ik vaak in de tijd dat ik op het lyceum zat: het Rosarium aan het Jozef Israëlsplein.

Heleen Vrijhof

Wijktoer Bouwlust Vrederust

Op donderdag 22 juni van 11.30u tot 13.30u organiseren wij een wijktoer door Bouwlust Vrederust. Doel van deze wijktoer is om de verbinding te maken tussen het sociale en medische domein van zorg- en welzijnsprofessionals die zich inzetten voor de vele bewoners in de wijk. We hebben vele zorg- en welzijnsprofessionals uitgenodigd, zoals huisartsen, wijkverpleegkundigen, ouderenadviseurs en WMO-consulenten en zullen al fietsend een bezoek brengen

Zien wij je donderdag 22 juni in de wijk? Vult u dan dit formulier in:
fd10.formdesk.com/rosstichtinglijn1haaglanden/wijktoer-bouwlust-vrederust

K.W. Laan

Als ik in het Haga-ziekenhuis kom, lees ik altijd met belangstelling De Haagse Tijden. Zo ook die van dinsdag 2 mei 2023 waar het artikel *Noodlanding in Voorburg* van Bonnie Spaans op de voorpagina stond. De zinsnede "Ook twee huizen aan de Koningin Wilhelminalaan kwamen ter beschikking..." viel mij op. Ik heb vanaf mijn eerste levensjaar namelijk gewoond op Koningin Wilhelminalaan nummer 3. Het verhaal ging altijd dat het 'van de Duitsers' was geweest. Zo was er al centrale verwarming met een grote ketel in de kelder. Ook zat er in mijn houten plafond een gat, wat door een granaat bleek te komen. Kan iemand mij

aan diverse organisaties en initiatieven die er zijn in de wijk, zoals de dagbesteding van Haags Ontmoeten, Buurtkamer Vrederust, Servicepunt XL en de voedselbank. We streven ernaar dat de professionals in de wijk door de fietstour elkaar beter leren kennen en meer op de hoogte zijn van het mooie aanbod dat er is voor de bewoners. Dit is alles ten goede van de samenwerking in de wijk voor de vele bewoners in de wijk!

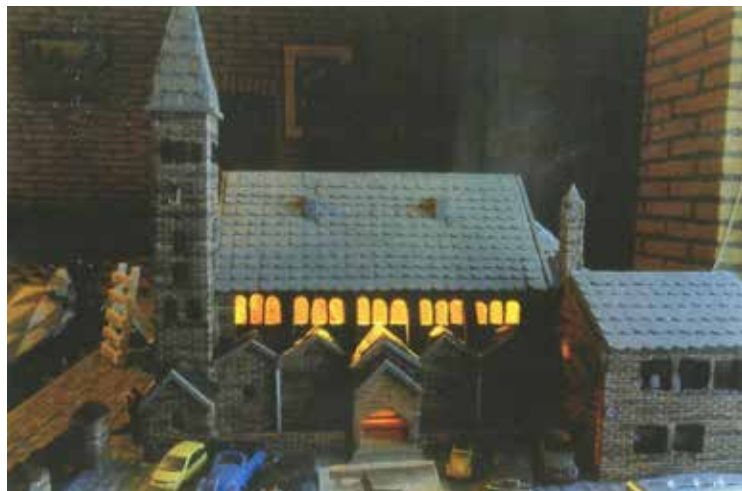
Regionale Ondersteuningsstructuur (Reos), www.reos.nl

verwijzen naar specifiekere informatie/ foto's omtrent het ter beschikking komen van het pand K.W. Laan 3, zoals deze lang in de volksmond heette. Eind jaren zestig, zeventig moesten wij het pand verlaten i.v.m. de aanleg van de Utrechtse baan, hetgeen vele jaren later pas gerealiseerd werd.

André Kalse
awmkalse@ziggo.nl

Maquette Sportlaankerk

Liefhebber gezocht voor Sportlaankerk maquette. Tegen een kleine vergoeding, zie foto's. Formaat is 87 cm breed en 122 cm lang. Graag reacties naar info@dehaagsetijden.nl

De Haagse STADSDICHTER

Victor R. Meijer • vr.meijer@hotmail.com

Ode aan Paul van Vliet

de zee bracht hem rust
en altijd een nieuwe morgen
hier heeft hij het leven gesust
aan het strand van Scheveningen voelde hij zich geborgen
"zijn" Scheveningen, met de zee die tegen hem praatte
de zee, die Majoor Kees, Haagse Bennie, de boer, Taets van Avezaete en Bram van de commune, eventjes met rust laat
rust om te genieten van wat geweest is, is voorbij
toch zat zijn hoofd nog steeds actueel vol en ja...
voor zijn pretoogjes stond men nog graag in de rij

als dan op het toneel, Pauls lichaam eventjes "Stokte"
en zijn hoofd de zaal indraaide
was dat een iconisch moment
waarop men weer gierend van de lach naar een zakdoekje graaide
Paul van Vliet is 87 jaar geworden
Was met het leven nog lang niet klaar
hij verteerde het in typetjes die altijd de waarheid zeggen
met een klaterende lach die eerlijk was,
dat kan niemand ooit weerleggen
Paul van Vliet was gewoon
een uitzonderlijk icoon
en de toekomst deed hem niets
want hij zat in gedachten nog dagelijks
veilig achterop, bij vader op de fiets

Foto: Roy Beusker, Wikipedia

Rust in vrede lieve man

Uitgeverij De Haagse Tijden
Laan van Meerdervoort 174
2517 BH Den Haag

Ook te volgen via Facebook, Instagram,
Twitter en LinkedIn.

Uitgave:

Uw krant is elke twee weken in een oplage van tenminste 65.000 exemplaren gratis af te halen op circa 360 distributiepunten in Den Haag, Zoetermeer, Westland, Delft, Midden-Delfland, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp en Wassenaar.

Redactie:

De artikelen, verhalen en foto's in onze krant worden aangeleverd door onze lezers. De ingezonden artikelen zullen ook gebruikt worden op de website en onze sociale media kanalen.

Hergebruik van de artikelen en foto's is aan de uitgever. Voor de vaste columnisten geldt een andere regeling. U kunt uw verhaal insturen naar: redactie@dehaagsetijden.nl

Abonnementen

Voor € 75,00 per jaar kunt u de krant in Nederland thuis ontvangen per post. Buiten Nederland ontvangt u de krant voor € 95,00 per jaar. Een abonnement vraagt u aan via www.dehaagsetijden.nl/ abonnement of via de klantenservice. Alle uitgaves van De Haagse Tijden kunt u terug vinden op de website www.dehaagsetijden.nl/archief

Adverteren

Wilt u ook adverteren in De Haagse Tijden? Vraag naar de mogelijkheden bij Daphne Brückel en bel 070-3607676 of mail naar info@dehaagsetijden.nl

Hoofdredacteur

Sanne Groeneboer
redactie@dehaagsetijden.nl

Vaste auteurs

John Vroom
Marcello & Els
Milja de Zwart
Robert Mindé

Fotografie

De Haagse Tijden heeft de moeite genomen om de rechtmatige eigenaar van de gepubliceerde foto's te vinden. Als u meent de publicatierechten te hebben, kunt u contact opnemen met de uitgever.

Vormgeving

Brückel Reclame BV

Lezersservice

De lezersservice is te bereiken van maandag t/m vrijdag van 10 - 12 uur op: 070 - 345 76 97

Haagse Friezen in de hongerwinter

Dit verhaal gaat over Pauke Vlietstra en Jouke de Zwart. Het waren de aliassen van Paul van Vliet en mijn vader Jacques de Zwart. Ze deelden een verleden. In de hongerwinter, in februari – maart 1945, waren ze als zoveel stadskinderen zwaar ondervoed, vel over been. Om te overleven stuurden hun ouders de Haagse bleekneusjes naar Friesland, waar voedsel genoeg was. Op transport, georganiseerd door het Haagse Interkerkelijke Bureau (IKB).

Wat Paul van Vliet en mijn vader bindt, behalve de Haagse achtergrond, is dat ze samen een rol hadden in een film over die kinderuitzendingen: *Naar de boeren!* Mijn broer Raoul maakte hem in 2015. Mijn vader is nu 91. Paul van Vliet overleed op 25 april van dit jaar, 87 jaar oud. Dat was aanleiding voor mij om de film opnieuw te bekijken. Want hij gaat over een bijzonder stukje geschiedenis. Van zowel mijn familie als de stad - en eigenlijk het hele land.

Honger

Foto's van de hongerwinter laten zien wat vooral de inwoners van de steden in het westen moesten doormaken in 1944 – 1945. Uitgemergelde, ondervoede kinderen schraapten lamellen van de gaarkeukens leeg. Grote en kleine mensen leden aan hongeroedeem, met als symptomen opgezette buiken, benen en polsen: tekenen dat het leven in gevaar is. Stadsbewoners gingen op hongertochten om bij boeren tafelzilver te ruilen tegen voedsel. En op jacht naar hout om de kachel te laten branden. Want het vroom, van december tot eind januari.

Inscheping. Foto: Menno Huizinga, collectie HGA

Mijn vader beschrijft de honger als 'een afgrijselijk gevoel'. "Er was helemaal niets." Bij Paul van Vliet was het niet anders. Hij vroeg zijn moeder: "Heb je nou echt niks te eten? Zelfs geen kaaskorst?" Waarop zijn moeder zei: "Nee, jongen, niks." En moest huilen. Wat grote indruk op hem maakte, want zo kende hij zijn ouders niet.

Tegen deze achtergrond kwamen er vanuit de kerken, maar ook verenigingen en bedrijven, kinderuitzendingen op gang. Paul van Vliet, 9 jaar oud, ging in februari 1945 per bus naar

Leeuwarden. Jacques de Zwart, 12 jaar oud, stapte in maart 1945 aan boord van een schip, dat normaal werd gebruikt voor transport van aardappelen van het noorden van het land naar de randstad, maar nu kinderen naar Groningen bracht. Probleemloos verliep het niet. Paul maakte mee dat de bus beschoten werd door Engelsen. Jacques' tocht liep vertraging op door storm. Maar uiteindelijk belandden beide jongens op hun bestemming. Hemelsbreed zo'n 25 kilometer van elkaar vandaan. Paul ging met een binnenschip naar de familie Kuipers in Garyp. Jacques maakte een dagreis per paard en wagen naar de familie Van der Heide in Marum.

Eerste hap

Beiden vielen daar bijna letterlijk met hun neus in de boter. Paul kon direct aan de eettafel aanschuiven voor het voorgerecht, vette vermicellisoep. Jacques liep achterom om zich te melden bij zijn pleegouders. Hij schrok zich dood van zijn dikke pleegmoeder. En zij schrok zich op haar beurt dood van haar

Op jacht naar hout in de Obrechtstraat. Foto: Menno Huizinga, collectie HGA

broodmagere pleegkind. Ze smolt meteen een klont boter in de pan om er eieren met spek in te bakken. In Garyp nam Paul een hap en viel ogenblikkelijk flauw. In Marum kwam Jacques niet eens tot een hap. Hij snoof de geur op en viel flauw. In beide gevallen moest de dorpsdokter eraan te pas komen om de jongens er geleidelijk aan bovenop te krijgen.

Frieser dan Fries

Paul moest meteen naar de lagere school. Op klompen, waar hij helemaal niet op kon lopen. Zijn Friese klasgenoten waren vijandig, stootten hem aan en vroegen hem in het Fries wat hij daar deed. Met als gevolg dat Paul zodra de school uitging op kousenvoeten, klompen in de hand, de klas uitstormde. Met al zijn Friese klasgenoten achter zich aan. En als ze hem dan inhaalden, maaide hij met zijn klompen om zich heen om ze van zijn lijf te houden. "Ik heb het best hard gehad in de eerste tijd", vertelt Paul in de film. Hij sprak geen Fries, hij verstond niet wat ze zeiden en hij werd uitgelachen. Daarom trok zijn pleegvader hem boerenkleden aan en leerde hij binnen de kortste keren Fries. Om te overleven wilde hij zich zo snel mogelijk aanpassen. "Ik moet eruitzien als een Fries jongetje, praten als een Fries jongetje, me gedragen als een Fries jongetje. En dan moet ik Den Haag vergeten. En dat is ook gelukt, ik was Frieser

dan Fries. Ik noemde mij ook Pauke Vlietstra. Omdat ik er zo graag bij wou horen."

Overleven

Jacques herstelde snel, op een dieet van elk halfuur een theelepeltje lauwwarme, aangelengde karnemelk. Hij begon te eten als een beer. En zijn pleeggezin gaf hem een nieuwe naam, Jouke, omdat dat beter paste. Want ook al ervoer hij het leven in Marum als een episode uit een jongensboek, hij voelde zich ook een bezienswaardigheid. "Je verstaat ze niet. En je spreekt zelf iets wat zij niet verstaan. Je wordt natuurlijk op de proef gesteld. Hoe sterk is ie. Kan ie hard lopen. En kan ie fietsen. Dat soort gedoe." Jacques ging naar de ulo, maar dat werd geen succes. "Ik bracht er niets van terecht." Hij begreep helemaal niet waar het over ging. Hij wijt het aan volslagen ontregeling, ontstaan in de tijd dat hij gefixeerd was op overleven. "Dat drukt allerlei andere dingen weg."

Beide jongens maakten in het noorden de bevrijding van Nederland mee. En gingen daarna terug naar Den Haag. Waar ze weer transformeerden tot Haagse jongetjes. Ik heb mijn vader nooit op klompen zien lopen. En Paul van Vliet ook niet. Maar de levensles van Pauke en Jouke zullen ze diep van binnen goed hebben opgeslagen.

Milja de Zwart
milja@xs4all.nl

Op jacht naar hout in de Sweelinckstraat. Foto: Menno Huizinga, collectie HGA

Leeflang Oude dingen
Sinds 1995
Bezemschoon huis ontruimen
antiek - inkoop - taxaties
Vreeswijkstraat 1
Tel. 06 - 24 63 57 31

SINCE 1985®
Marcello's
ART FACTORY
FIRST FLOOR
PORTRAIT | ROCK ART | SCHILDER- EN TEKENLESSEN
ROCK HISTORY TOUR
www.marcellos.nl | www.rockhistorytour.nl
OPEN OP AFSpraak

UTS® VAN DER GEEST VERHUIZINGEN
Speciale service voor senioren

■ Zorgverhuizingen	■ In- en uitpakservice
■ Particuliere verhuizingen	■ Verhuisdirigente
■ Int. verhuizingen	■ Handyman
■ Kunst- en antiekservice	■ Inboedelopslag

T 070 399 42 41
W utsvandergeest.nl

ERKENDE VERHUIZERS

MEUBELSTOFFEERDERIJ LODEWIJK

Al 4 generaties uw Ambachtelijke Meubelstoffeerderij

*Optimale service, garantie en kwaliteit,
Wij halen en brengen gratis!*

**Ambachtelijke Meubelstoffeerderij Lodewijk
is er voor uw totale meubelrestauratie**

Gespecialiseerd in:

- Herstoffering van banken en fauteuils
- Vernieuwing van binnenwerken
- Fineren en politoeren
- Leerreparatie
- Antiekrestauratie
- Biezen-, rieten- en rotanstoelen
- Vloerbedekking en gordijnen

U heeft de keuze uit meer dan 600 soorten bekledingsstoffen.

U kunt langskomen met uw stoel of fauteuil, of een van onze medewerkers kan met onze mobiele winkel naar u toe komen om direct een offerte te doen.

Stoffering Lodewijk (hoofdvestiging)
Reinkenstraat 111 Den Haag - 070-3922344

Voor informatie of een vrijblijvende offerte ons centrale nummer: **0800-5633945** (gratis)

KVK nummer 7607178

WWW.STOFFERINGLODEWIJK.NL

BTR REIZEN

www.BTRreizen.nl
055 - 5059500

Geniet van de mooiste vakanties 2023

Busvakanties All Inclusive

Luxe bus excursievakanties met veel extra's naar gastvrij hotels op de mooiste plekjes!

Last Minute Busvakantie - nog enkele plaatsen vrij -
6 dagen naar All Inclusive Hotel Der Jägerhof in het Duitse Teutoburgerwald van maandag 3 juli t/m zaterdag 8 juli 2023 voor € 530,- p.p. met veel extra's

Autovakanties All Inclusive

Naar gastvrij hotels met een heerlijke All Inclusive vakantie met 's avonds gratis drankjes.

Autovakanties arrangementen

Autovakanties met aantrekkelijke arrangementen voor leuk vermaak tijdens uw vakantie

Fiets- & wandelvakanties

Fietsen & wandelen in de mooie toeristische streken en natuurgebieden, door BTR Reizen geselecteerd

Riviercruises

Riviercruises over Europa's mooiste rivieren, volledig verzorgd, mooie vaarroutes & programma

Kerst- & nieuwsjaarsreizen

Sfeervolle en goed verzorgde autoreizen, busvakanties & riviercruises met kerstprogramma's

055 - 5059500 - WWW.BTRREIZEN.NL

Seniorenhulp Nederland
Meer dan alleen verhuizen...

Vrijblijvende offerte?
BEL: 070 - 306 16 96

Senioren-verhuizing
Volledig verzorgd!

Woning-ontruiming
Huur- en koopwoning

Schilder- en kluswerk
Stofferen en behangen

Spoed-oplevering
Binnen 7 dagen leeg

de beste in VERHUZEN EN ONTRUIJEN
Seniorenhulp Nederland

www.seniorenhulp.com

Behandeling aan huis

Een team van prothesespecialisten

Enrico, Martijn, Jasper en John Jellema

Wij komen **gratis** bij u thuis voor het maken van nieuwe protheses of het corrigeren en repareren van uw huidige protheses. Met onze kennis en vaardigheden kunnen wij u perfect van dienst zijn!

- Voor het maken van nieuwe kunstgebitten
- Pasvormcorrecties en reparaties
- **Gratis** behandeling aan huis
- 75% vergoeding vanuit uw basisverzekering, 25% eigen bijdrage
- Rechtstreekse vergoeding door uw zorgverzekeraar

Tel: 070-3555790
info@novodent.nl

Valkenboskade 466
2563 JK Den Haag
(Hoek Laan van Meerdervoort recht t.o. halte tram 3 en 12)

www.novodent.nl

KA-ME-TA TAPIJT

Leverancier van alle merken • Specialist Projectstoffering & Kunstgras • www.kameta.nl

TRAP-BEKLEDING AANBIEDING
nu vanaf **€ 399,-**
Inclusief het tapijt

- > 900 m² grote tapijt/vinyl winkel
- > Op grote rollen te bewonderen
- > Direct uit voorraad leverbaar
- > Alle bekende merken en nieuwste designs
- > Super scherpe all-inclusief prijzen

TEAM KA-ME-TA

GRATIS PARKEREN!

KA-ME-TA TAPIJT

600 rollen op voorraad!
Binnen 1 week stofferen mogelijk

AMSTERDAMSE VEERKADE 51A - DEN HAAG - 070-346 70 44
Specialist Trappen stofferen • 900 m2 showroom. Open: di-vrij: 09.00 - 18.00, za.: 10.00 - 17.00 uur
KIJK VOOR MEER INFORMATIE EN MOGELIJKHEDEN OP WWW.KAMETA.NL

9.4 222 beoordelingen

Het vriendschapsringetje is er nog

Alweer enige tijd geleden schreef ik in een winterverhaal onder meer over het feit dat ik op elfjarige leeftijd een beetje verliefd was. Voor zover je dat op die leeftijd kunt zijn. Het was meer een eerste ontluikend gevoel voor het andere geslacht en niet ongebruikelijk voor die leeftijd. Ook niet in 1955, toen ik nog in de vijfde klas (tegenwoordig heet dat groep zeven) van de Theo Thijssenschool aan de Nijkerklaan zat. Bij juffrouw Graf, maar dat is een detail.

Loesje Veenstra

Loesje Veenstra heette ze, ze woonde in de Staverdenstraat en ik mocht van haar moeder een keer op visite komen, nadat ik een aantal malen met haar had geschaatst op het ondergespoten deel van de grote weide in het Zuiderpark. Voor dit bezoek had ik een echt ringetje gekocht. Van een bescheiden budget, want goud of zilver waren te hoog gegrepen voor mijn zakgeld. Ik ging naar de Toko in de Weesperstraat en kocht daar een ringetje dat ik in een luciferdoosje stopte, zorgvuldig ingeklemd tussen witte watten. De entree in de Staverdenstraat begon dus met een gebaar van intense genegenheid, maar dat is een tekst, die ik nu - 67 jaar later - verzin, want toen was de fantasie van een jochie van elf nog niet verbonden met verbale vindingrijkheid. Wat ik mij van dat bezoek kan herinneren is dat het eenmalig was en gezellig. Met een geamuseerd toekijken de moeder, die het volgens mij allemaal wel grappig vond. We verloren elkaar uit het oog, zij ging na de lagere school volgens mij naar de MULO en ik naar het lyceum in de Klaverstraat. We zouden elkaar nooit meer zien.

Met Marijke Derogée organiseerde ik in 2004 een reünie voor de jaargang 1950-1956 van de 'bovenschool' van de Theo Thijssenschool. De opkomst was succesvol: ruim 50% had gehoor gegeven aan

Loes tussen moeder en oma

onze oproep op de welbekende schoolpagina. Velen konden we niet bereiken en/of waren onvindbaar. Een enkeling voelde niet veel voor een reünie. En Loes(je) bleek helaas overleden. Ik wist mij toen te herinneren dat zij een oudere broer had en die vond ik in de telefoongids onder de naam Veenstra. Hij vertelde dat zijn zus al een paar jaar eerder overleden was.

Het was een zeer geslaagde reünie in het oude schoolgebouw (in het zogenoemde 'ronde' lokaal), maar jammer genoeg was mijn eerste 'liefde' er dus niet bij. Zij kwam weer in beeld toen ik naar aanleiding van mijn winterverhaal in De Haagse Tijden een reactie ontving van haar dochter, Miranda Kaltner, die het heel leuk vond dat ik haar moeder had gekend en wel bereid bleek wat herinneringen uit het leven van haar moeder op te halen. Herinneringen, die eigenlijk een nogal triest leven markeren.

Loes met dochter Miranda

Mooie MULO-tijd

Het begon allemaal met een best mooie tijd op de MULO. Foto's illustreren een leuke jeugd met veel schoolvriendinnen en -vrienden, met wie de wereld verkend en ontdekt werd. Loes maakte de MULO af en ging werken bij een advocatenkantoor op de Denneweg. De naam van dat kantoor weet Miranda niet meer. "Ik herinner mij wel dat mijn moeder later vertelde dat ze daar op dat kantoor altijd haar hoge hakken uit deed, want dat liep zo moeilijk in die lange gangen." Loes had wel vriendjes in die jonge jaren, maar die waren niet zo boeiend. Als ze uitging, had ze het altijd het meest naar haar zin bij een gaybar op de Denneweg. "Want daar kon je altijd zo gezellig praten en er werd niet zo opzichtig op je gejaagd."

De bewaarde ringetjes

Drie generaties, rechtsboven is Loes

Mislukt huwelijk

Op 23-jarige leeftijd raakte Loes zwanger. Er moest dus, zoals gebruikelijk in die tijd, getrouwd worden ook al voelde haar vriend daar helemaal niet zoveel voor. Het stel trouwde toch en ging in Leiden wonen, waar Loes tevens een baan vond als laborante bij Organisch Laboratorium van het Universitair Medisch Centrum. Het huwelijk liep spaak en daarna ging het bergafwaarts met Loes. Ze zorgde natuurlijk voor Miranda, maar ze bleef verliefd op haar ex-man en raakte geleidelijk aan in een forse depressie. Ze werd psychotisch, kreeg last van

waanideeën en werd gestuurd door complottheorieën, die ook voor haar enige dochter uiterst moeilijk waren.

"Ze dacht dat ze vergiftigd zou worden en soms moest ik mijn jas voor de zekerheid binnenste buiten aan doen. Op 34/35-jarige leeftijd werd ze echt goed ziek. Op 58-jarige leeftijd kreeg ze een hersenbloeding en na een paar weken overleed ze. Dat was misschien wel een beetje een bevrijding voor haar." Maar Miranda herinnert zich niet uitsluitend de uiterst moeilijke jaren. Uit fotoboeken en verhalen blijkt ook een vrolijke jeugd met veel vriendinnetjes. Ze bewaarde alle brieven, prullaria uit die tijd, een zwemabonnement (later) van zwembad de Vliet in Leiden. En de ringetjes natuurlijk. Miranda's vraag: "Weet jij nog welk ringetje jij toen gegeven hebt?" Over die vraag heb ik wel even nagedacht, maar ik kwam tot de conclusie dat dit het ringetje met de klaverblaadjes geweest moet zijn. Het leek mij de meest logische keuze voor een jochie van elf jaar, die al over enige fantasie beschikte.

Ton van Rijswijk
avanrijswijk@kpnmail.nl

Loes op latere leeftijd

Foto van klas 3 op de Theo Thijssenschool. Ik sta op de derde rij (gestreepte pullover) achter het meisje met de strik, Loesje

Vroem, Vroom...

In elke editie van De Haagse Tijden stapt autojournalist John Vroom weer even in een auto die vroeger door Den Haag reed.

Triumph 2000

Ik denk dat velen van u bij het noemen van het oer-Britse automerk Triumph denken aan de iconische Herald en de Spitfire en waarschijnlijk helemaal niet aan de 2000. Een forse vijf-zits family car. Ik denk dat ik dit model het meest gezien heb in de showroom van Triumph-dealer AIM in de Scheldestraat, want hij bleek niet zo concurrerend met het Europese aanbod van dit type auto's in Nederland. Dit in tegenstelling tot de Britse markt, waar dit model gretig werd gekocht door de succesvolle zakelijke rijders, met name in de stationwagon-uitvoering, de Estate zoals Triumph dat zelf noemde.

Ik heb het over 1964, een kleine zestig jaar geleden. En als ik hem in herinnering roep, zie ik een forse Saloon in een grotere uitvoering dan de 1300. Beetje bolle, ronde voorkant. Mooie dubbele koplampen, smalle langwerpige grille met natuurlijk een fraai chromen bumper met rozetten. Die herkenning heb ik ook met de strakke, platte achterkant. Opvallend tussen het voor- en achterportier was

een langwerpige knipperlicht geplaatst. De Estate-uitvoering was iets minder karakteristiek, maar niet minder fraai, met achter het achterportier doorlopend een schuin aflopende achterkant met een grote laadklep. In het interieur een rijkglanzende, walnoten afwerking aan de bovenkant van de portieren, wat wel een heel chique uitstraling gaf. Dezelfde walnoten houtafwerking was doorgevoerd in het dashboard,

dat zeer ergonomisch was vormgegeven. Mooi stuur met een ronde chromen claxonring, met daarachter twee ingekapselde ronde Smith's klokken. Links en rechts daarvan twee langwerpige 'piano-key' tuimelschakelaars voor de verlichting, ruitenwissers en de ruitensproeiers. Daaronder symmetrisch twee trekknoppen, rechts en links een knop en het contactslot. Heel fraai en typerend voor die tijd was een heel attent detail voor de vrouwelijke passagiers, een uitklapbare vanity-mirror.

Een ijdelheidsspiegel dus, in het afsluitbare handschoenenkastje. En niet te vergeten, het intelligente detail als zijnde de uitklapbare asbak met een omhoogkomend metalen plaatje waar je je sigaret kon uitdrukken of de as kon aftikken. Een sigarenaansteker behoorde standaard als luxe voorziening. Twee bijzonderheden die tegenwoordig niet meer zouden kunnen zonder publieke kritiek. Triumph sprak in haar folder ook met trots over de onafhankelijke vering die voor een relax rijcomfort zorgde, waarbij

ook de royale zitruimte in het interieur werd benadrukt. Geheel in lijn hiermee de geruisloze 6-cilinder 2000 cc motor die op soepele wijze de snelste acceleratie in zijn klasse mocht noteren. Naast de standaard vier-versnellingsbak had je voor 100 pond extra een automatische transmissie of voor 55 pond extra een overdrive. Prachtig Britse sportieve en luxe klasse-auto!

John Vroom
johnvroom@planet.nl

Uw overwaarde gebruiken als aanvulling op uw inkomen?

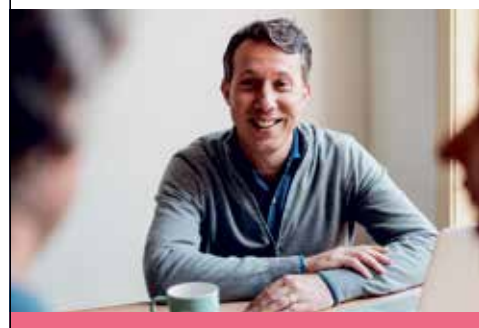
Wilt u profiteren van de overwaarde van uw woning, maar niet verhuizen? Dat kan. Verzilver de overwaarde van uw huis zonder te verkopen.

- Vul uw AOW en pensioen aan met een eenmalig of maandelijks bedrag
- Vrij te besteden: bijvoorbeeld voor uzelf, uw kinderen of kleinkinderen
- Veilig, verantwoord en vaak al mogelijk vanaf 60 jaar

Voorbeeld

Een echtpaar van 74 en 75 jaar heeft een woning die € 500.000 waard is. De openstaande hypotheek is slechts € 50.000 en de overwaarde bedraagt € 450.000. Zij verzilveren € 100.000 uit hun overwaarde waarvan ze eenmalig € 35.000 reserveren voor o.a. zonnepanelen en toekomstig onderhoud. Daarnaast zullen ze een aanvulling op hun AOW ontvangen van 10 jaar lang € 500 netto per maand. Ze kunnen ook kiezen voor een uitkering van 15 jaar lang € 450 netto per maand.

Vrijblijvende berekening? Bel 070-392 51 35 of kijk op [zilverleven.nl](https://www.zilverleven.nl)

Zilverleven
Overwaardeadvies voor senioren

De mooiste busreizen
Gewoon perfect geregeld.

€ 100 P.P. KORTING MET VERTREK IN JULI

Oostenrijkse en Zwitserse Alpen

8-daagse busreis reiscode: ebwaa03 vanaf p.p. van €769 voor € 669

Normandische invasiestranden en Bretagne

8-daagse busrondreis reiscode: eefr302 vanaf p.p. van €809 voor € 709

Vorstendom Andorra

10-daagse busreis reiscode: ebsod03 vanaf p.p. van €819 voor € 719

Zwarte Woud en Frankrijk

10-daagse busreis reiscode: ebend02 vanaf p.p. van €849 voor € 749

Isle of Wight, Devon and Cornwall

10-daagse busrondreis reiscode: eegb314 vanaf p.p. van €1095 voor € 995

Crikvenica aan de Bloemenriviera

10-daagse busreis reiscode: ebckv04 vanaf p.p. van €1099 voor € 999

www.dejongintra.nl/busreizen

Bel 0180 - 457 803

of ga naar uw ANVR-Reisbureau

Reissom o.b.v. 2 personen en excl. € 37,50 reserveringskosten, Calamiteitenfonds en SGR-bijdrage.

de Jong Intra
vakanties

ZORGSPECIAL

Vervolg voorpagina

Dagelijkse zorg in 'mijn' hospitaal

De menagemeester die het levensmiddelenmagazijn beheerde, onderwierp die geregeld aan een steekproef om te kijken of de kwaliteit nog deugde. Verder had ik voor de administratie de beschikking over een adjudant-onderofficier en twee dienstplichtig sergeanten en voor de inwendige dienst een compagnies-sergeantmajor (CSM). Ik moet eerlijk toegeven

dat ik weinig moeite heb gedaan de krijgstucht te handhaven. Iedereen was begaan met zijn werk en dat vond ik belangrijker dan gepoetste schoenen of een correct tenue. Al met al waren patiënten na behandeling in het algemeen lyrisch over de zorgkwaliteit en dat was de hoofdzaak. Hoewel ik op papier een drukke baan had, viel dat in de praktijk

mee. Ik had zelfs tijd af en toe een interessante operatie bij te wonen. Verkleed als operatie-assistent. Ik kan goed bloed zien. Voor mijn plezier werden soms even wat darmen opzijgelegd om mijn anatomisch inzicht te vergroten. Maar de gesprekken tijdens de gezamenlijke lunch verpestten toch vaak mijn eetlust. De buurtcafés waar wel eens een vechtpartijtje plaatsvond, leverde menig klant op voor onze EHBO. De slachtoffers kwamen bij ons hun wonden laten likken omdat ze wisten dat wij geen aangifte bij de politie deden en zelden een rekening stuurden. In de straat gold een tippelverbod. Bij politierazzia's zochten de dames haastig dekking bij ons en waren er plotse-ling veel hoogblonde vamps op 'bezoek' bij de patiënten die het spel gewillig meespeelden.

Na een jaar werden de eerste tekenen van aftakeling zichtbaar. Het 'beddenhuis' werd gesloten. We deden alleen nog poliklinische behandelingen. Personeel werd deels overgeplaatst naar het militaire hospitaal in Utrecht en niet meer vervangen. Gesprekken over een mogelijke samenwerking met het Zuidwal-ziekenhuis liepen op niets uit. Daarna werd ook het natuurlijk verloop niet meer aangevuld. Toen de Chef hospitaal met pensioen ging, werd hij parttime vervangen door een militaire arts die slechts sporadisch naar de Muzenstraat kwam. De eco-noom werd overgeplaatst en ook niet vervangen. Dat kon ik er voor de tijd die nog restte nog wel bij doen. De leiding van het 'zinkende' hospitaalschip lag nu feitelijk in handen van

Kalvermarkt met de Muzentoren. Foto: Paul Lunenburg, Dienst Stedelijke Ontwikkeling, collectie HGA

de directrice en mijn persoon. Uiteindelijk bleef een militaire specialistenpolikliniek over, die nog een tijdje werd ondergebracht op de Alexanderkazerne en daarna werd overgeheveld naar Utrecht. Zelf werd ik overgeplaatst naar Ypenburg, dat toen al op de nominatie stond te verdwijnen.

Frits Smit
fritssmit46@gmail.com

Fluwelen Burgwal hoek Muzenstraat, Militair Hospitaal. Foto uit 1970, Dienst voor de Stadsontwikkeling, collectie HGA

Advertorial

Als sterven dichtbij komt...

Corné: "Een aantal maanden bezocht ik Herman. We hadden meteen een klik. Ik heb me ingezet om bij te dragen aan dat enkele lichtpuntje en om er te zijn met een luisterend oor. Als vrijwilliger heb ik voldoende afstand, terwijl ik door al mijn bezoeken ook veel vertrouwen geniet. Dat is een goede basis om invulling te geven aan dat 'luisterend oor'."

Corné is een van de vrijwilligers van Vrijwilligers Terminale Zorg. De vrijwilligers bieden ondersteuning aan mensen in de laatste levensfase en diens naasten. Zij komen bij mensen thuis of in het verpleeghuis in Den Haag, Rijswijk, Leidschendam-Voorburg en Wassenaar. Vrijwilligers zijn een welkome aanvulling op de beroepsmatige zorg. Zij kunnen

ondersteunen met praktische zaken, zoals hulp bij eten en drinken. Maar bij alle gevoelens die gepaard gaan met sterven en dood, is belangstelling en luisteren zoveel meer waard. Alleen al door de tijd te nemen en rust te tonen wanneer gevoelens van angst, verdriet en onzekerheid naar buiten treden.

Meer informatie?

Kijk op www.terminalezorg.nl of bel naar 070-7541330. U staat er niet alleen voor.

ZorgPoint
comfort & mobiliteit

Dé winkel voor zorghulpmiddelen in het Westland en omstreken.

Turfschipper 5
2292 JC Wateringen

Tel: 0174-296335
www.zorg-point.nl

Advertorial

Diëtist in Den Haag biedt SMARTsize

SMARTsize is een leefstijl programma voor mensen met overgewicht en obesitas die gezonder willen eten en bewegen. Leer in 6 maanden hoe u uw leefstijl kunt veranderen.

Het programma bestaat uit:

Intake met uw diëtist en 4-5 vervolgconsulten; Oefeningen maken op de SMARTsize website; Oefeningen op het spreekuur met uw diëtist over beter eten en meer bewegen; 3 keer een online kookworkshops.

U leert over:

Gezonde voedingskeuze; Portiegrootte; Eten met aandacht; Inkoop en voorraad; Gezondere maaltijdbereiding; Gezond bewegen.

De kosten van de afspraken met de diëtist worden betaald uit uw basisverzekering. Dit valt onder uw eigen risico. De overige onderdelen worden gefinancierd door gemeente Den Haag.

Dit programma wordt mogelijk gemaakt door de VU Amsterdam en gemeente Den Haag.

Meer weten of aanmelden?

Bel naar Diëtist in Den Haag:
085-4011237

Persoonlijk voedings- en dieetadvies

Ons spreekuur is een plek waar iedereen met vragen over voeding welkom is. Samen zoeken we naar de beste manier om het eetpatroon en de leefstijl te verbeteren.

Spreekuur locaties

Centrum/Schilderswijk
Paviljoensgracht 1
Van der Vennestraat 185

Haagse Hout/Scheveningen
De Carpentierstraat 56
Norenborg 131
Willem Lodewijklaan 16

Escamp/Wateringsveld
Zonneoord 288
Bentelostraat 51

Laak
Thijssestraat 47

Segbroek/Loosduinen
Alphons Diepenbrockhof 36
Loosduinse Hoofdstraat 13

T. 085 4011 237 E. info@dietistindenhaag.nl W. www.dietistindenhaag.nl

Hulp in de laatste levensfase

Als het einde van iemands leven in zicht komt, wordt de behoefte aan een luisterend oor en praktische ondersteuning vaak steeds groter. Niet alleen bij degene die gaat sterven, maar ook bij diens naaste(n). De vrijwilligers van Vrijwilligers

Terminale Zorg helpen daarbij. Zij komen bij u thuis of in het verpleeghuis. Hier zijn geen kosten aan verbonden. Ook is er geen wachtlijst.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact op met de coördinator.

070 - 7541330 · info@terminalezorg.nl

www.terminalezorg.nl

Advertorial

Zorg op maat, comfortabel thuis met het Volledig Pakket Thuis bij WZH

In een tijd waarin veel mensen de voorkeur geven aan het behoud van hun zelfstandigheid en het vertrouwde comfort van hun eigen woning, biedt WZH een passende oplossing: het Volledig Pakket Thuis (VPT). Dit innovatieve zorgprogramma biedt alle benodigde zorg en ondersteuning die men normaal gesproken in een woonzorgcentrum zou krijgen, maar dan gewoon thuis.

Verpleging, persoonlijke verzorging, individuele begeleiding, dagbesteding, maaltijden, huishoudelijke ondersteuning, ongeplande zorg en logeeropvang maken deel uit van het brede scala aan diensten. Het welzijn en comfort van de cliënt staan centraal, waarbij zelfstandigheid gestimuleerd wordt en hoogwaardige zorg wordt geboden.

Het VPT wordt op maat aangeboden in nauw overleg met de cliënt en naasten. Door samen keuzes te maken, wordt duidelijk wat iemand zelf kan blijven doen, waar ondersteuning nodig is en waar het VPT kan bijdragen.

Een tevreden gebruiker van het VPT is de heer Vos, die al enige tijd profiteert van de voordelen. Hij waardeert de goede zorg en het persoonlijke contact. Regelmatige

Deze foto is ter illustratie. Foto: Frank de Fotograaf

gezamenlijke lunches in het restaurant van WZH Waterhof zorgen voor verbondenheid en welzijn. Bovendien wordt zijn woning wekelijks schoongemaakt, wat extra comfort en gemak biedt.

Het VPT wordt momenteel aangeboden aan bewoners van de garantwoningen bij WZH locaties Carel van den Oever, Waterhof en Hoge Veld en aan mensen die in de nabije omgeving van deze locaties wonen.

Meer informatie

Meer informatie over het VPT vind je op www.wzh.nl of neem contact op via vpt@wzh.nl en ontdek hoe het VPT een waardevolle optie kan zijn.

Wilt u graag thuis blijven wonen, maar heeft u langdurige zorg nodig? Ontdek nu het Volledig Pakket Thuis (VPT) van WoonZorgcentra Haaglanden (WZH). Met het VPT ontvangt u alle zorg en ondersteuning die u normaal gesproken in een woonzorgcentrum zou krijgen, maar dan gewoon in uw eigen vertrouwde omgeving.

VOORDELEN VPT VOOR U EN UW NAASTEN

- Behoud van uw zelfstandigheid.
- Blijf wonen in uw eigen vertrouwde omgeving.
- Een vast aanspreekpunt met een bekend gezicht.
- Een toegewijd team van professionals dat altijd voor u klaar staat, ook op ongeplande momenten.
- Duidelijke afspraken over wat u zelf doet, wat uw naasten doen en wat wij kunnen overnemen.
- Persoonlijke aandacht voor het welzijn van zowel u als uw naasten.

BENT U GEÏNTERESSEERD OF HEEFT U AANVULLENDE VRAGEN?

Het VPT wordt aangeboden aan bewoners van de garantwoningen bij WZH locaties Carel van den Oever, Waterhof en Hoge Veld en aan mensen die woonachtig zijn in de nabije omgeving van deze locaties.

Meer informatie vindt u op www.wzh.nl. Of neem direct contact met ons op via vpt@wzh.nl of bel de VPT-coördinator op 06 39 60 55 25.

WoonZorgcentra Haaglanden

Zomers ontmoeten

Veel te doen deze zomer voor senioren

Zomervakantie in eigen stad

Vakantie! Naar de camping of een retourtje zon. Sommigen zien er lang naar uit. Voor senioren kan dat anders liggen. Zeker thuisblijvers zien vaak juist op tegen een lange stille zomer. Toch kunt u ook vakantie vieren, maar dan in eigen stad. Er zijn dit jaar weer veel activiteiten voor ouderen. In deze Stadskrant vindt u mooie voorbeelden en een greep uit de agenda.

In de zomer zijn de dagen sowieso anders. Cursussen, clubs en vaste afspraken stoppen tijdelijk. Alles begint pas weer in september. Het kan stil worden als familie, vrienden en burenweg zijn. Misschien is de vaste hulp op vakantie. Op wie kunt u nog terugvallen als er iets gebeurt, of als u behoefte heeft aan wat gezelligheid?

Daarom is het belangrijk om juist 's zomers oog te blijven houden voor ouderen in de familie en in de buurt. Maak afspraken wie wanneer boodschappen doet of even langsgaat. Organiseer een uitstapje of een weekend weg. Even eruit maakt voor thuisblijvers een groot verschil.

'Eet goed, beweeg en ontmoet', dat zijn volgens ouderenconsulent Jolanda Smolders van Wijkz de drie pijlers voor plezierig oud worden. 'En dat geldt des te meer in de zomer. Wacht niet af, maar

Fitnesslessen voor 50-plussers bij de gymbox op het Oranjeplein.

HENRIËTTE GUEST

nodig een kennis uit op de koffie en ga samen naar buiten of naar een activiteit in de stad. Het is best eng om op iets nieuws af te stappen, maar je zult er geen spijt van krijgen. In een andere omgeving met nieuwe mensen leuke dingen doen, dat geeft positieve energie. Je vindt altijd wel anderen met wie het klikt.'

Luisterlijn

Wie in stille weken behoefte heeft aan een goed gesprek, kan altijd bellen met de Luisterlijn (088 076 70 00). Vrijwilligers nemen de telefoon op en zijn oprecht geïnteresseerd. Ze oordelen niet, maar luisteren aandachtig en doen soms

praktische suggesties. Openhartig met iemand praten, lucht op. Het kan ook nieuwe ideeën en inzichten brengen.

“In een andere omgeving met nieuwe mensen leuke dingen doen, dat geeft positieve energie.”

Servicepunt XL

Wilt u weten wat er allemaal te doen is deze zomer in de wijk? Heeft u een andere vraag? Wilt u advies of een afspraak met een Ouderenconsulent? Loop dan binnen bij een van de zeventien Servicepunten XL van Wijkz en Welzijn Scheveningen. Op de website staan de adressen. De medewerkers zoeken het voor u uit. Zij zijn ook telefonisch en per e-mail bereikbaar.

➔ Meer informatie?
servicepuntxl.nl
(070) 205 22 22

Iedereen welkom bij Haags Ontmoeten

■ Haags Ontmoeten is een plek in de wijk waar alle ouderen en hun mantelzorgers welkom zijn. U kunt er samen iets drinken en meedoen aan allerlei activiteiten. Zoals wandelen, yoga of met elkaar de krant lezen en het nieuws bespreken. De meeste locaties organiseren ook activiteiten in de zomervakantie. Zoek op haagsontmoeten.nl de locatie bij u in de buurt. Of bel met het Servicepunt XL via (070) 205 22 22.

OOPOEH: Opa's en Oma's Passen Op Een Huisdier

Wilt u wel de gezelligheid van een hond maar niet altijd de zorg? Dat kan. Stichting OOPOEH koppelt senioren aan lieve oppashonden. De inschrijving kost niets, en ook voor de zorg van de hond hoeft u nooit financieel bij te dragen. OOPOEH organiseert regelmatig gezellige uitjes. U kunt zich aanmelden via info@oopoeh.nl of (020) 785 37 45.

BRAM KLOOS

Zilveruitje voor regenboog ouderen

■ De werkgroep Zilver van COC Haaglanden organiseert iedere 1e en 3e zondag van de maand een gezellige bijeenkomst voor regenboog ouderen en iedereen die zich daarbij thuis voelt: een Zilveruitje. De activiteit verschilt. Van een Van Gogh wandeling tot een vaartocht. Lijkt het u wat? Kom dan vooral een keertje langs. Wilt u eerst meer weten? Neem dan contact op met Jan, via zilver@cochaaglanden.nl of (06) 51 09 98 35.

VoorleesExpress zoekt vrijwilligers

■ De VoorleesExpress geeft extra aandacht aan kinderen die moeite hebben met taal. Zij zoeken nog nieuwe vrijwillige coördinatoren. Als coördinator komt u bij verschillende gezinnen thuis en bent u de contactpersoon van de voorlezer. Het is een afwisselende functie, van gemiddeld 2 uur per week. U krijgt goede begeleiding en een training. Interesse? Neem dan contact op via denhaag@voorleesexpress.nl of (06) 43 39 52 81.

Zomers ontmoeten

Boodschappenbegeleidingsdienst

Een dagje uit. Gaat u mee?

Naar de Biesbosch, de Beekse Bergen of het Varend Corso in het Westland. Bijna elke dag kunt u meedoen aan activiteiten van de Boodschappenbegeleidingsdienst (BBD), ook in de zomer. Naast bingo en lunches zijn er ook veel uitstapjes. U wordt met de bus thuis opgehaald.

‘Het is elke keer een feestje,’ zegt begeleider Richard Özbey. ‘We hebben veel plezier met elkaar. Zeker in de zomer vinden ouderen het heerlijk om naar buiten te gaan, even de stad uit. Dat geeft een ouderwets vakantiegevoel. Is het mooi weer, dan nemen we tafels en stoelen mee voor een picknick. Vrijwilligers bakken pannenkoeken. Altijd gezellig. Als je ’s avonds thuis komt, heb je van alles gezien, gehoord en meegemaakt.’

Riet Simonis (81) en Sjaan Broeshart (77) hebben al talloze dagtochten met de BBD gemaakt. ‘Ik ben het hele land door geweest,’ zegt Riet. ‘Fantastisch hoe al die vrijwilligers zich voor ons inzetten. Na de dood van mijn man zat ik veel alleen thuis. Waar moest ik

Bingomiddag van de Boodschappenbegeleidingsdienst. ‘Het is elke keer een feestje.’

HENRIËTTE GUEST

heen? Een vriendin zei: Ga mee naar de BBD. Ik had geen idee waar ik terecht zou komen. Vanaf de eerste dag ben ik een grote fan.’ Ook Sjaan is vol lof: ‘De vrijwilligers hebben veel geduld met ons en hel-

pen waar ze kunnen. Je maakt gemakkelijk nieuwe vrienden. We hebben een clubje dat elke week naar de BBD gaat. Zonder dat was het leven een stuk saaier.’

De oorsprong van de BBD ligt bij

het samen boodschappen doen. Dat gebeurt ook nog steeds. Ouderen gaan met een groepje winkelen in een grote supermarkt of op de markt. Vrijwilligers dragen de tassen, rijden het winkelkarretje of

“
Ik ben het
hele land
door geweest.
”

geven een arm waar dat nodig is. Na afloop komen alle deelnemers en vrijwilligers bij elkaar in de BBD-ruimte voor koffie en om na te kaarten.

De acht busjes hebben elk plaats voor zeven passagiers. Ook als u minder goed ter been bent, kunt u zich inschrijven. De rollator of rolstoel gaat mee in de bus. De kosten van de dagtochtjes variëren van 10 tot 25 euro. Een Ooievaarspas geeft recht op vijftig procent korting. Als u zich aanmeldt bij de BBD, ontvangt u een uitgebreid informatiepakket.

➔ **Meer informatie?**
(070) 364 66 61 (maandag t/m
vrijdag 9.00 - 14.00 uur)
bbddenhaag.nl

Cursus Valpreventie

Den Haag blijft staan

Ik ben dit voorjaar twee keer zwaar gevallen. Gelukkig niks gebroken, maar mijn knie doet nog steeds pijn. Ik durfde bijna niet meer naar buiten, zo bang en onzeker was ik geworden.’ Hennie (79) vertelt waarom ze een cursus Valpreventie volgt in Wijkcentrum Moerwijk. Ze wil haar zelfvertrouwen terugwinnen en leren beter in balans te blijven. ‘Je hoort zo vaak dat iemand een heup of pols breekt. Op onze leeftijd duurt het herstel heel lang, als het al helemaal goed komt.’

Trainer Ben Schuurman geeft instructies aan de cursusgroep. Het is vandaag de vierde les. ‘En nu allemaal de rechtervoet vijf seconden omhoog houden. Heel goed, en nu het linkerbeen vijf seconden omhoog en de voet draaien.’ De les is zittend op een stoel begonnen en eindigt na een uur op een ‘hinderbaan’ met allerlei kleine obstakels. Net zoals er op het trottoir obstakels kunnen zijn. Ben: ‘Probeer rustig en met aandacht te lopen. Op jullie leeftijd hoeft u niet meer te haasten. En niet twee dingen tegelijk doen. Dat gaat

Cursus Valpreventie in Wijkcentrum Moerwijk. ‘We leren elkaar goed kennen in dertien weken.’

HENRIËTTE GUEST

gegarandeerd een keer mis. Op de been blijven, heb je voor een flink deel zelf in de hand.’

Ben kent iedereen bij de voor- naam en strooit met complimentjes. ‘We leren elkaar goed kennen in

dertien weken. De groep wordt steeds hechter. Vooraf is er koffie en wordt er druk gepraat. Ik leg uit wat we gaan doen en geef tips. Bijvoorbeeld over hoe je vallen in huis kunt voorkomen. Losse kledjes,

kabels of spullen op de trap - er zijn zoveel dingen waarover je kunt struikelen. Kijk ook daar naar.’

Sportief Plus geeft de cursus Valpreventie vanaf eind juni op tien plaatsen in de stad. De groepen

“
Je hoort zo vaak
dat iemand een
heup of pols
breekt. Op onze
leeftijd duurt het
herstel lang.
”

bestaan uit maximaal vijftien senioren. U krijgt dertien weken les van een professionele beweegcoach. In het lesboek staan oefeningen en tips voor thuis.

Aan de cursus gaat een gratis proefles vooraf. U betaalt een bijdrage van 50 euro (met een Ooievaarspas 50% korting). Wie de cursus afmaakt, krijgt het lesgeld volledig terug.

➔ **Meer informatie en aanmelden?**
06 34 39 03 07
r.zonderop@sportiefplus.nl
denhaagblijftstaan.nl

Zomers ontmoeten

Zomerscholen kunst en cultuur

Kunstlessen in de bieb

Houdt u van tekenen, muziek maken of verhalen schrijven? Wilt u ontdekken waar uw talenten liggen? In juli en augustus is er een zomerschool voor senioren in de Centrale Bibliotheek en in de wijkbibliotheken. Vakdocenten van Kunstonderwijs Organisatie (KOO) geven les in onder meer schilderen, illustreren, dansen en schrijven.

Beginners zijn welkom, maar ook

meer ervaren liefhebbers. KOO laat Hagenaars in een ontspannen sfeer kennis maken met kunst (en met elkaar). De zomerschool is dit jaar gratis. Het programma met locaties en tijden staat eind juni vermeld op de digitale agenda van Bibliotheek Den Haag. U kunt zich daar ook aanmelden. Leest u het programma liever op papier? Dat kan! In de verschillende vestigingen van de Bibliotheek Den Haag

worden flyers over de Zomerschool verspreid.

Komt u er niet helemaal uit? Medewerkers van de bibliotheek staan voor u klaar om u te helpen bij het aanmelden.

Meer informatie?
bibliotheekdenhaag.nl
koo.nl

Artistiek in de Appelloods

Huis van Vervoering nodigt 55-plussers uit voor de Zomerschool 2023 in de Appelloods bij de Bosjes van Poot. Tussen de bomen en achter de duinen ontmoet u gelijkgestemden die zich willen ontwikkelen op het gebied van theater, dans, beweging, stem en tekst. Afhankelijk van het gekozen traject (oriëntatie of intensief) krijgt u een tot drie keer in de week les van

vakdocenten. De zomerschool duurt van 26 juni tot en met 22 juli. Op zaterdag 22 juli sluiten de deelnemers hun artistieke reis af met informele presentaties voor elkaar.

Dansdocent en mede-artistiek leider Annoushka Claassens geeft al zes jaar les aan de zomerschool. 'Ik was meteen verliefd op deze doelgroep; 55-plussers hebben in hun leven van alles meegemaakt en veel ervaring en wijsheid opge-

daan. Dat merk ik aan hun inbreng tijdens de lessen. Ze vinden nu pas rust en tijd om hun kunstzinnige kant te ontwikkelen. Al snel ontstaat er een sterk groepsgevoel. Deelnemers blijven elkaar vaak nog zien, er groeien zelfs hechte vriendschappen.'

Meer informatie?
huisvanvervoering.nl
(06) 14 26 83 69

Samen naar het museum

Voor de Zomerschool 2023 nodigt het Kunstmuseum een aantal weken zelfstandige ouderen uit om samen een dagdeel naar kunst te kijken, erover te praten en zelf aan de slag te gaan in het atelier. Bijvoorbeeld met de opdracht: 'Probeer een Mondriaan te maken'. Gezelligheid staat voorop, het is tenslotte vakantie.

De deelnemers kijken altijd met veel plezier terug op hun zomer-

school. 'Ik heb zin gekregen om thuis te gaan schilderen,' zei een oudere heer na afloop. Een ander sprak in het museum voor het eerst met de overbuurvrouw. 'Het klikte meteen. We gaan elkaar vaker zien.'

De inschrijving voor de zomerschool gaat via Haagse welzijnsorganisaties.

Bakkie Kunst

Elke eerste dinsdag van de maand, tot eind september, zijn ouderen

welkom bij Bakkie Kunst in het Kunstmuseum. Om 10.15 uur wordt u ontvangen in de Tuinzaal met een (gratis) drankje. Het is een gezellige start van het museumbezoek. Daarna kunt u alleen of samen met anderen door de zalen wandelen en ervaringen delen.

Voor Bakkie Kunst hoeft u zich niet vooraf aan te melden.

Meer informatie?
kunstmuseum.nl

Burenhulp in Loosduinen.

HENRIËTTE GUEST

Burenhulp

Lastig klusje? Denk aan burenhulp

Stel een plafondlamp gaat stuk en de handige buurman is op vakantie. Ook de kinderen zijn weg. Zelf op een trap gaan staan, is gevaarlijk. Dan kunt u contact zoeken met Burenhulp. 'In elk stadsdeel hebben we een lijst met burenhulpers die graag iets doen voor een ander,' vertelt Esther de Groen, coördinator Burenhulp in Loosduinen. 'Het gaat om kleine eenmalige klussen in en rondom het huis, zoals een lamp verwisselen, iets aan de muur hangen, de tuin snoeien of misschien een keer helpen opruimen. Ouderen hebben iemand nodig om op terug te kunnen vallen voor dit soort lastige klusjes. Maar ook bij ziekte kan een burenhelper bijvoorbeeld boodschappen doen of de hond uitlaten. Vertel ons waar u hulp bij nodig heeft en wij kijken wie u zou kunnen helpen.'

Digitale hulp

Ouderen lopen nogal eens vast met hun computer, mobiele telefoon of de afstelling van de televisie. Bran Huisman is burenhelper voor digitale zaken. 'Ik probeer altijd iets meer te doen dan alleen het acute probleem verhelpen. Vaak kun je een

“In elk stadsdeel hebben we een lijst met burenhulpers die graag iets doen voor een ander.”

apparaat zo afstellen dat er minder snel wat mis gaat. Grote letters en een grotere cursor op het scherm kan soms al helpen. Zeker in de vakantie zijn digitale media superbelangrijk om contact te houden met de familie. Als je elke dag even met de kleinkinderen kunt beeldbellen, dan heb je toch het gevoel dat ze dichtbij zijn. Dat is helemaal niet zo ingewikkeld.'

Zit u met een praktisch probleem? Bent u tijdelijk minder mobiel? Medewerkers van de Servicepunten XL zoeken graag uit of een burenhelper iets voor u kan betekenen.

Meer informatie?
burenhulp.wijkz.nl

Zomerschool in het Kunstmuseum. 'Gezelligheid staat voorop.'

FREEK VAN DEN BERGH

Zomers ontmoeten

De pagina's Zomers Ontmoeten zijn gemaakt door gemeente Den Haag en Wijkz.

Wat is er te doen deze zomer?

Er zijn genoeg activiteiten om elkaar deze zomer te ontmoeten. Hieronder vindt u per stadsdeel een paar voorbeelden. De meeste activiteiten zijn gratis. Voor de activiteiten met een sterretje betaalt u een kleine eigen bijdrage.

Centrum

■ Vitality Club: Fitness met de buurtspportcoach

Wanneer: iedere maandag om 10.00 uur
Waar: Kindcentrum O3, Zaanstraat 25

■ HIP lezing: Alexandrine Tinne

Wanneer: zondag 23 juli van 13.30 tot 14.45 uur
Waar: Podium B in de Centrale Bibliotheek, Spui 68

■ Open je Hart: Koeien schilderen

Wanneer: donderdag 3 augustus van 14.00 tot 16.00 uur
Waar: Schroeder, Torenstraat 2

Escamp

■ Wandelen met Stichting Sarita

Wanneer: iedere woensdagavond van 18.30 tot 19.30 uur
Waar: vertrek vanaf de Rozentuin in het Zuiderpark

■ Wandelen met buurtspportcoach Bouwlust/Vredenburg

Wanneer: iedere maandag om 9.00 uur
Waar: vertrek vanaf Allekanten, Speelzijde 8

■ ZomerStek: Sjoelen

Wanneer: donderdag 3 en 10 augustus van 14.00 tot 15.15 uur
Waar: Ontmoetingscentrum Randveen, Randveen 58G

Haagse Hout

■ Koffieochtend in de Triumfatorkerk

Wanneer: iedere woensdag vanaf 10.30 uur
Waar: Juliana van Stolberglaan 154

■ Haags Ontmoeten: Crea ochtend bij Cardia

Wanneer: iedere donderdag van 10.30 tot 11.45 uur
Waar: Cardia Landscheiding, Isabellaland 150

■ Vitality Club: Beweegtuurtje

Wanneer: iedere maandag van 10.30 tot 11.30 uur
Waar: op het Van Goghpleintje in Bezuidenhout-West, bij het spoor

■ ZomerStek: Samen iets drinken, praatje maken, spelletje doen en creatieve activiteit

Wanneer: dinsdag 1 augustus van 10.00 tot 12.00 uur
Waar: Pax Christikerk, Vlamburg 2

Laak

■ ZomerStek: meisjes met rode haren, zing mee met liedjes uit de jaren 60

Wanneer: dinsdag 25 juli van 14.00 tot 15.30 uur
Waar: Buurthuis de Oase, Van Meursstraat 1

■ ZomerStek: op reis met koningin Sjeba, lezing van Janny Jonkman

Wanneer: dinsdag 15 augustus van 14.00 tot 16.00 uur
Waar: Buurthuis de Oase, Van Meursstraat 1

■ Open je Hart: Koeien Schilderen

Wanneer: woensdag 16 augustus van 10.00 tot 12.00 uur
Waar: Wijkcentrum Cromvlietplein, Cromvlietplein 120

Leidschenveen-Ypenburg

■ Bridgedrive bij Bridgeclub Leidschenhage*

Wanneer: iedere maandag- en donderdagmiddag van 3 juli tot en met 24 augustus
Waar: Dobbellaan 1, Leidschendam

■ Swasti Yoga: zomer introductie cursus stoelyoga*

Wanneer: vrijdag 4, 11, 18 en 25 augustus om 13.30 uur
Waar: Laan van Waalhaven 297B

■ Open je Hart: Koeien Schilderen

Wanneer: woensdag 16 augustus van 13.00 tot 15.00 uur
Waar: De Toevlucht, Laan van Hoornwijck 140

Loosduinen

■ Zomerbridge bij Viva-RPC

Wanneer: iedere dinsdagavond van 4 juli tot en met 29 augustus
Waar: Mgr. Nolenslaan 9

■ Nordic Walking achter de duinen: Cognitieve fitness in de natuur*

Wanneer: introductie zaterdag 15 juli, cursus 18 en 25 juli om 19.30 uur, zaterdag 22 en 29 juli om 11.30 uur
Waar: Bos Ockenburgh, vertrek van de grote parkeerplaats, bij de fietsenstalling

■ Zomer Orgelconcerten

Wanneer: elke zondagmiddag in juli en augustus
Waar: Abdijkerk, Willem III straat 40

Scheveningen

■ Jeu de Boulesvereniging B-3*

Wanneer: iedere woensdag en zaterdag van 10.30 tot 12.30 uur en zondag van 13.00 tot 15.00 uur
Waar: Haringkade, speelterrein naast zwembad de Blinkerd

■ Breiclub in het Couvéehuis

Wanneer: iedere dinsdag van 10.00 tot 12.00 uur, in juni, juli en laatste week augustus
Waar: Frankenslag 139

■ Koffie met de koster op het kerkplein

Wanneer: iedere donderdag van 10.00 tot 11.00 uur
Waar: buiten bij de Duinzichtkerk, Van Hogenhoucklaan 89-91

Segbroek

■ Dansclub de Mient: Dansmiddag met muziek van Frans Visser*

Wanneer: zondag 6 augustus 13.30 uur
Waar: De Mient 273 D

■ Zomercursus schaken bij Schaakcombinatie Haagse Toren Vogelwijk*

Wanneer: donderdag 20 en 27 juli, 10 en 17 augustus van 20.00 tot 22.00 uur
Waar: Bosbeskapel, Bosbesstraat 5

■ Boekenbabbel: praat met andere lezers over boeken

Wanneer: iedere eerste vrijdag van de maand
Waar: Bibliotheek Bomenbuurt, Fahrenheitstraat 707

Benieuwd wat er nog meer te doen is en of u zich moet aanmelden? Kijk op www.haagsesenioren.nl of loop binnen bij het Servicepunt XL bij u in de buurt. U kunt ook bellen naar het Servicepunt XL via (070) 205 22 22.

Wandelen met Gilde Den Haag

■ Gilde Den Haag organiseert deze zomer twee bijzondere stadswandelingen. In de Schilderswijk op donderdag 13 juli, van 13.30 tot 15.00 uur. En in Scheveningen op donderdag 17 augustus, van 13.30 tot 15.00 uur. De gids houdt rekening met langzamere wandelaars. Kosten: 8 euro (gratis met een Ooievaarspas).

 Meer informatie?
gildedenhaag.nl

De eerste editie van de Haagse Vitaliteitsspelen

Op donderdag 29 juni zijn tussen 11.00 en 16.00 uur de Haagse Vitaliteitsspelen op het Sportpark Laan van Poot (Haag Atletiek). De dag start met de Haagse Rollatorloop. Daarna is er een wandeling van 2,5 of 5 kilometer van de Nationale Diabetes Challenge. Wilt u meedoen? Meld u dan aan bij Casy el Bouhnani: (06) 31 986 287 of casy.elbouhnani@denhaag.nl.

Lief & Leedstraat met uw burens

■ Wie wil er nou niet in een straat wonen waar de burens nog echt naar elkaar omkijken? Lief & Leedstraat helpt hierbij. Een gangmaker beheert een Lief & Leedpotje van 75 euro. Als er iets is met uw buurman of buurvrouw kunt u hiervan bloemen, fruit of een ander aardigheidje halen. Wilt u ook een Lief & Leedstraat worden? Meld u dan aan via de website.

 Meer informatie?
liefenleeddenhaag.nl

Er op uit met Open je Hart

■ Verspreid over de stad organiseert OpenJeHart wandelingen. Maar daarnaast organiseren zij ook een heleboel andere activiteiten in de stad om mensen met elkaar te verbinden. Zoals creatieve middagen, muziek of uitjes. Ook in de zomervakantie zijn er diverse activiteiten.

 Meer informatie?
openjehart.nu
(088) 787 89 88

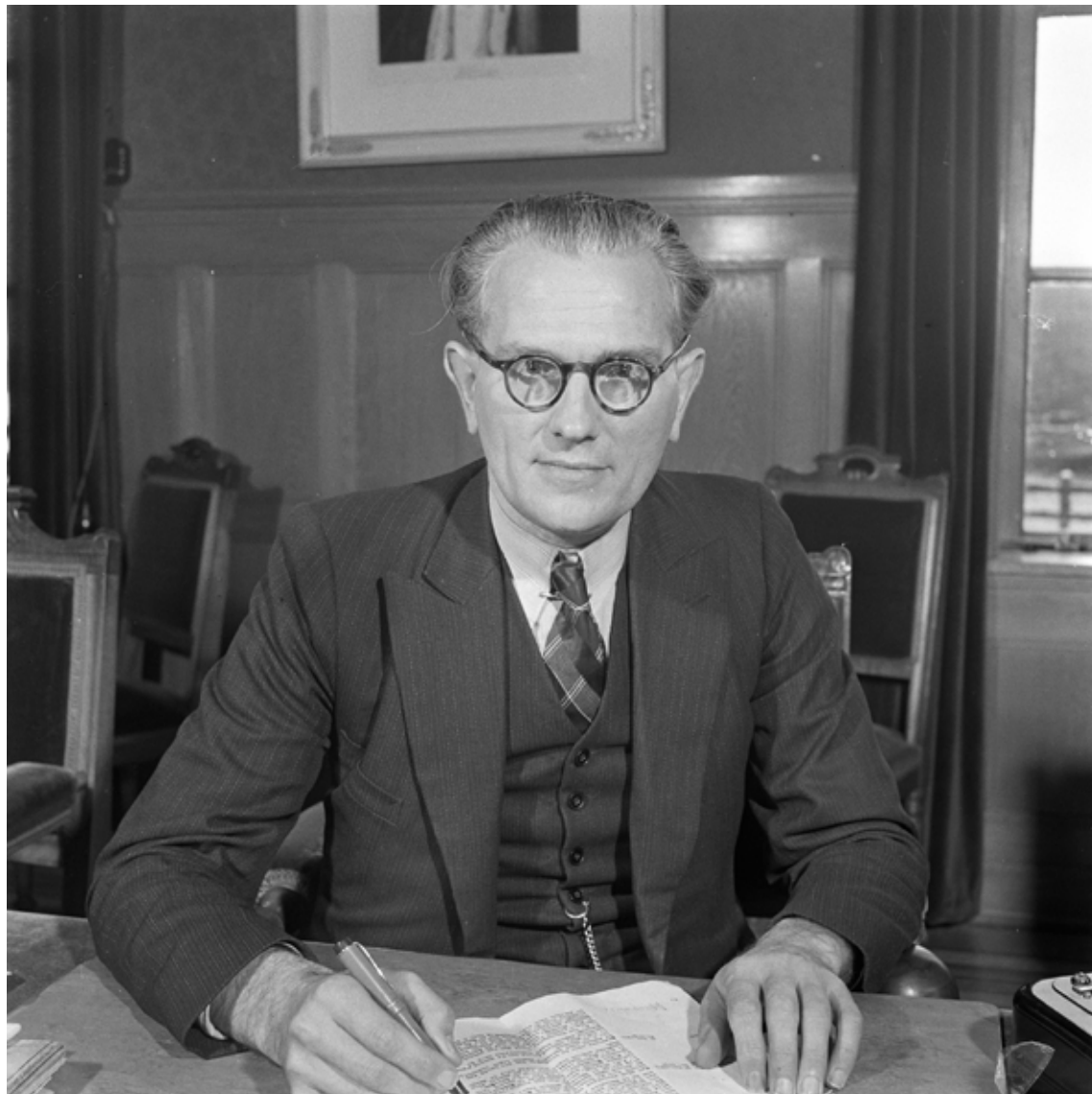
Zorgen voor elkaar

Al vanaf de middeleeuwen staat ons land bekend als een land waar rekening gehouden wordt met mensen die in de problemen zijn geraakt. Men sprak toen van de armenzorg. Aanvankelijk werd dit vanuit de kerk geregeld maar langzamerhand werd dit voor een deel overgenomen door private instellingen. In 1800 kwam er een landelijke armenwet die bepaalde dat men recht kon hebben op onderstand - nu spreken we van bijstand - en deze wet is zowel in 1854 als in 1912 aangepast. In 1965 werd de Algemene bijstandswet ingevoerd. Hiernaast zijn er altijd particuliere initiatieven geweest om anderen te helpen.

Humanitas

Vlak voor de Tweede Wereldoorlog bedacht men dat dit ook op een andere manier zou moeten kunnen plaatsvinden. Dit idee was afkomstig uit de kringen van de arbeidersbeweging, denk maar aan de Sociaal Democratische Arbeiders Partij (SDAP), het Nederlands Verbond van Vakverenigingen (NVV), de VARA en het dagblad Het Vrije Volk. Het uitbreken van die oorlog stak hier een stokje voor, al was het wel zo dat er ook tijdens de oorlog over nagedacht werd hoe men die hulp vorm zou gaan geven. Dit gebeurde tijdens illegale bijeenkomsten, waar mensen als Willem Drees en Joris in 't Veld aan deelnamen. Op 31 mei 1945, vlak na het beëindigen van de Tweede Wereldoorlog, ging de Stichting voor Maatschappelijk Werk op Humanistische Grondslag van start en Joris in 't Veld werd de eerste voorzitter van die stichting.

Op 5 juli 1895 is Joris in 't Veld in Dubbeldam geboren. Zijn vader was groentehandelaar. Na de MULO behaalde hij in 1916 de MO-akte staatsinrichting. Enkele jaren later slaagde hij voor het staatsexamen en vervolgens studeerde hij Nederlands recht in Leiden. In 1929 is hij gepromoveerd in de rechtsgeleerdheid. Hij is onder meer burgemeester van Zaandam geweest en na de Tweede Wereldoorlog minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting. Daarnaast was hij buitengewoon hoogleraar aan het Institute of Social Studies in Den Haag en lid van de Raad van State. Een indrukwekkende carrière en dan te bedenken dat hij hiernaast nog vele nevenfuncties bekleedde, zoals bestuurslid van de Volksuniversiteit en medeoprichter van de Neder-

Een foto van Joris in 't Veld uit 1945 - Nationaal Archief

landse Consumentenbond. Hij is tweemaal getrouwd geweest en had drie kinderen, een zoon en twee dochters. Omstreeks 1956 is hij in Den Haag komen wonen, op het adres Van Hogenhoucklaan 74. Van 1945 tot 1963 was hij voorzitter van het landelijk bestuur van Humanitas. Joris in 't Veld is op 15 februari 1981 in Den Haag overleden.

Zo vlak na de Tweede Wereldoorlog was het doel van Humanitas om de menselijke waardigheid te herstellen en de traditie van de liefdadigheid te doorbreken. Met behulp van vrijwilligers werden zaken als gezinsverzorging, bejaardenzorg, reclassering en algemeen maatschappelijk

werk aangepakt. Het werd al snel duidelijk dat die vrijwilligers geschoold zouden moeten worden en bovendien besloot men in 1948 dat Humanitas als

“Humanitas Haagland is er voor mensen die samen met een vrijwilliger op eigen kracht iets willen veranderen aan hun situatie.”

Vereniging beter kon functioneren dan via de Stichtingsvorm. Via het landelijk bestuur werden plaatselijke afdelingen opgericht, de eerste in Utrecht, de tweede in Amsterdam. Later, rond 1995, werd er een tussenlaag aan toegevoegd in de vorm van een vijftal districten. De afdeling 's-Gravenhage werd op

Die pijl geeft de juiste richting aan

willen veranderen aan hun situatie. Onze vrijwilligers helpen iedereen die het even niet alleen redt. Je kunt bij ons terecht op het gebied van eenzaamheid, opvoeden, thuisadministratie en rouw & verlies.” De hulp die Haagland op dit moment kan bieden is verdeeld over een zestal projecten.

Tandem Next Generation. Hulp aan jongeren tussen de 10 en 27 jaar die eenzaam zijn of weinig sociale contacten hebben. *Get a Grip.* Jongeren tussen de 16 en 27 jaar die problemen met geldzaken hebben. *Tandem volwassenen.* Volwassenen die eenzaam zijn en die graag van alles en nog wat samen met iemand anders willen gaan doen. *Thuisadministratie Den Haag.* Hulp bij de financiën en administratie in het algemeen. *Steun bij Verlies en Rouw.* Mensen die steun kunnen gebruiken na een ingrijpend verlies. *Home-Start Den Haag.* Hulp bij de opvoeding van kinderen tot 17 jaar.

Eigenlijk is er sinds 1945 niet zo heel veel veranderd. De Humanistische grondslag is nog steeds aanwezig en dat wil zeggen dat iedereen welkom is en zo er al sprake is van een drempel dan is die wel heel erg laag! Wilt u meer weten dan moet u maar eens op de website van Humanitas Haagland kijken. De nadruk ligt op het begrip eigen kracht. Uiteindelijk zal men het weer alleen moeten zien te redden. Zo heb ik zelf een gezin begeleid waarin een knulletje van een jaar of zeven opvoedingsproblemen gaf. Na een jaar of twee ging het een stuk beter met hem en toen kon ik die begeleiding dan ook met een gerust hart beëindigen. Ik heb zo af en toe nog wel eens contact met zijn moeder. Dat knulletje is inmiddels volwassen en het gaat uitstekend met hem.

Carl Doeke Eisma
carleisma@planet.nl

Humanitas Haagland

Als je 100 mensen niet echt kunt helpen, help er dan minstens één!

ZO LANG MOGELIJK THUIS MET VERPLEEGHUISZORG THUIS

Mevrouw Crauwels: 'Ik blijf thuis'

Mevrouw Crauwels ontving al thuiszorg van Florence, maar sinds twee maanden is haar zorgpakket omgezet naar Verpleeghuiszorg Thuis (VPT). Haar gezondheid vroeg om meer begeleiding dan de dagelijkse thuiszorg biedt en naar een verpleeghuis was voor mevrouw Crauwels absoluut geen optie: "Ik blijf thuis. Wie wil er nou zijn huisje uit?". Verpleeghuiszorg Thuis was voor haar dan ook dé oplossing. "Ik vind het prachtig dat dit er is."

Begeleiding bij dagelijkse activiteiten

Sinds november helpt het VPT-team van Florence mevrouw Crauwels iedere dag met wassen en aankleden. 's Avonds staat er iemand voor haar klaar om te helpen met omkleden en om haar ogen te druppelen. Tot zover niets nieuws: deze zorg kreeg mevrouw Crauwels ook van de thuiszorg. Nieuw is de begeleiding die ze krijgt bij dagelijkse activiteiten. Moest ze voorheen nog haar vriendinnen inschakelen om mee te gaan naar een arts; met Verpleeghuiszorg Thuis krijgt ze die begeleiding van het VPT-team. Daarnaast is er veel meer ruimte voor het sociale welzijnsaspect. Samen een kopje koffie, een spelletje: even écht contact. Niet gehaast, met volle aandacht voor elkaar.

Welzijn net zo belangrijk als medische zorg

Bij Verpleeghuiszorg Thuis ligt er veel focus op welzijn. Niet voor niets. "Natuurlijk moet de medische basis en verzorging op orde zijn. Maar welzijn is minstens zo belangrijk voor ouderen", vertelt Stefan Rozema, projectleider Zorgvernieuwing bij Florence. "Actief blijven en gestimuleerd worden is enorm belangrijk om zo vitaal mogelijk te blijven. Voor mevrouw Crauwels, maar zeker als het bijvoorbeeld om mensen met dementie gaat. Bij mensen die lijden aan dementie wordt het zelf nemen van initiatief vaak een stuk lastiger. Zij hebben meer begeleiding en stimulans nodig om actief te blijven. Want actief blijven heeft echt aantoonbare positieve invloed op de gesteldheid van mensen. In verpleeghuizen is daar normaal al veel aandacht voor met dagactiviteiten en dergelijke en die vorm van zorg halen we met Verpleeghuiszorg Thuis volledig naar huis."

Even lekker eruit

Een gebrek aan initiatief heeft mevrouw Crauwels duidelijk niet. Wat zou ze graag weer eens lekker de deur uit gaan om een broodje te eten of een kopje koffie te drinken. Of – er ontstaat direct een twinkeling in haar ogen – om even lekker te winkelen. "Ik was vroeger al gek op winkelen. Ik kocht altijd veel te veel.

Het lijkt me heerlijk om te snuffelen tussen de rekken of er nog een mooie blouse hangt of leuke trui. Samen met het VPT-team zijn we nu aan het kijken of we dat kunnen regelen. Want een uurtje koffiedrinken is gezellig hoor, maar dat vind ik eigenlijk zonde van de tijd van de verpleging. Die tijd kunnen ze beter besteden. Veel liever ga ik dan eens écht even eruit, dat je wat langer de tijd hebt. Dat doet je pas écht goed."

Dat beetje extra

Mevrouw Crauwels is erg te spreken over Verpleeghuiszorg Thuis en met name over de zorgmedewerkers. "Ik geef ze een 10. Ik kan niets bedenken wat niet goed is. Ze zijn lief voor me en doen alles voor me. Elke ochtend, elke avond, als ik zorg nodig heb of ziek ben. En als er tijd is, doen ze net dat beetje extra. Dan kan ik iets langer douchen bijvoorbeeld. Heerlijk, dan voel ik me weer tien jaar jonger! Of als ik Goede Tijden, Slechte tijden zit te kijken en ze komen binnen... Dan weten

ze niet hoe snel ze weer weg moeten gaan: "Ik kom straks wel terug mevrouw Crauwels", lachen ze dan. Ik ben niet verslaafd aan dat programma, maar ik vind het heel leuk. Het is ook het enige wat ik kijk. Lief toch, dat ze zelfs daar rekening mee houden. Ook al hoeft dat van mij niet hoor!"

Verpleeghuiszorg Thuis

Mevrouw Crauwels is één van de eerste cliënten die gebruikmaakt van Verpleeghuiszorg Thuis. Verpleeghuiszorg Thuis wordt in eerste instantie aangeboden in Voorburg en breidt in 2023 langzaam uit. Wilt u meer weten over Verpleeghuiszorg Thuis? Kijk dan op onze website.

T 070 - 41 31 000
E info@florencenl

W www.florencenl
f florenciazorg

Haags Ontmoeten

De plek voor ouderen
én hun mantelzorgers.

Neem een kijkje op www.haagsontmoeten.nl
voor onze openingstijden en locaties.

HAAGS ONTMOETEN
Uw plek in de wijk

Kom
langs
en maak
kennis

De bedevaart naar Loosduinen

Ruim 900 jaar geleden bezat de Graaf van Holland op de plaats waar nu Loosduinen ligt een paar boerderijen en een groot landhuis, Losdun genaamd. Vruchtbare duinvalleien, beschermd door duinen tegen overstromingen zorgden voor een gerieflijke omgeving. De graaf liet er in 1220 een klooster bouwen voor nonnen uit adellijke en rijke families en bouwde er in 1234 een grote Abdijkerk bij. De nonnen hadden een comfortabel leven en namen de kloosterregels niet altijd even nauw. Tijdens de tachtigjarige oorlog werd het complex geplunderd en voor een groot deel gesloopt. Het zou in de vergetelheid zijn geraakt, ware het niet dat een wonder ervoor had gezorgd dat de Abdijkerk een bedevaartsoord was geworden.

De legende

Het wonder van Loosduinen geschiedde in 1276. Gravin Margaretha, een nicht van graaf Floris V, logeerde op het huis Losdun. Op een dag meldt zich een arme vrouw bij het huis met een tweeling op de arm. De zorg valt haar zwaar en zij verzoekt om geldelijke ondersteuning. Een tweeling was in die tijd een bijzonderheid en zeker twee

gezonde jongens. Maar een tweeling werd wel geassocieerd met een onzedelijk leven, met een dubbele relatie. De vrouw wordt dan ook door de gravin de deur gewezen met de woorden dat aan onzedelijke vrouwen geen geld wordt gegeven. De vrouw in kwestie is echter diep beledigd en roept dat ze haar man altijd trouw is geweest, maar tevergeefs. De gravin bleef bij haar

Margaretha van Hennebergweg met het Loosduins Museum, de korenmolen en op de achtergrond de Abdijkerk. Foto: Kees Klerk, collectie HGA
Foto rechtsboven: Legende en doopbekkens

standpunt dat de vrouw overspel moet hebben gepleegd en hield de deur dicht. Daarop ontstak de vrouw in woede en vervloekte de gravin met de wens dat zij op een dag zou bevallen van 365 kinderen die allemaal op elkaar zouden lijken.

Goede Vrijdag 1276

Gravin Margaretha werd zwanger en beviel op Goede Vrijdag van 365 kinderen. De bisschop was aanwezig en kon alle kinderen op tijd dopen: de jongens in het ene doopbekken en de meisjes in het andere. De volgende dag waren echter alle kinderen en de moeder overleden. Het drama ging het hele land door en zelfs tot over de grenzen. Een vrouw die bevalt van 365 kinderen moet wel heel vruchtbaar zijn. Al snel kwamen

vrouwen naar de Abdijkerk om in de doopbekkens hun handen te wassen en te bidden voor een zwangerschap. Loosduinen werd daarmee een heus bedevaartsoord. In de kerk kwam een houten bord te hangen met het verhaal, zowel in het Latijn als in het Nederlands. Dit bord ging echter 300 jaar later bij de plundering van de kerk verloren, evenals de doopbekkens. Na de tachtigjarige oorlog werd het kerkgebouw overgedragen aan de Gereformeerde Kerk. Er was daardoor geen plek meer voor Maria- en Heiligenbeelden. De dominee, belast met het herstel van de kerk, kocht in Delft twee identieke doopbekkens en liet een nieuw bord met het verhaal over Gravin Margaretha in de kerk ophangen. Hij hield daarmee de legende van Loosduinen

in stand. Maar dezelfde dominee trok ook op de kansel fel van leer tegen de rooms-katholieke rituelen en alles wat naar bijgeloof riekt. Blijkbaar had hij van doen met de vaak wanhopige vrouwen. Hij stond daarom toe dat onvruchtbare vrouwen in de Abdijkerk kwamen bidden en het doopbekken kusten. Deze bedevaart ging tot ver in de zeventiende eeuw door en doofde sindsdien uit. Het bord met het verhaal van de bijzondere bevalling en de doopbekkens hangt nog steeds in de kerk en de legende van Loosduinen wordt nog steeds doorverteld. Het verhaal trekt echter geen bedevaartgangers meer, maar nog wel toeristen.

Ton van der Pijl
tonvanderpijl212@gmail.com

De Abdijkerk in de Willem III straat. Foto: Dienst voor de Stadsontwikkeling, collectie HGA

Advertorial

Nieuwe vriendschappen en verborgen talenten

Els (67) is geboren en getogen in Den Haag en woont hier al haar hele leven. Na het overlijden van haar man een aantal jaren geleden, merkte zij dat zij zich vaker eenzaam voelde. Omdat Els actief is en nog graag veel onderneemt, is zij op zoek gegaan naar een plek waar zij leeftijdsgenoten kan ontmoeten en daar (samen) aan verschillende activiteiten deel kan nemen. Zo is Els inmiddels een bekend gezicht bij Haags Ontmoeten.

Wat voor activiteiten worden er georganiseerd bij Haags Ontmoeten?

“Er worden veel activiteiten aangeboden. We hebben regelmatig creatieve workshops, zoals schilderen en handwerken. Er is elke week een gezamenlijke lunch en er worden ook informatieve bijeenkomsten georganiseerd. Ik waardeer het aanbod dat Haags Ontmoeten biedt enorm.”

Klinkt goed! Wat is uw favoriete activiteit bij Haags Ontmoeten?

“Oh, het is moeilijk om er één te kiezen, maar ik denk dat ik het meest geniet van de schilderworkshops. Ik heb altijd al interesse gehad in schilderen, maar ik had er nooit echt de tijd

voor. Nu heb ik die tijd wel en kan ik mijn creativiteit de vrije loop laten. Er hangen zelfs een paar van mijn schilderijen bij mijn kinderen en vrienden thuis aan de muur.”

Hoe heeft uw deelname aan Haags Ontmoeten uw leven beïnvloed?

“Het heeft mijn leven op zoveel manieren verrijkt. Ten eerste heb ik een geweldige groep mensen leren kennen. We hebben allemaal onze eigen verhalen en ervaringen, maar we delen ook veel gemeenschappelijke interesses en herkennen veel uit elkaars verhalen van vroeger en hoe de buurt toen was. Het voelt goed om ergens bij te horen en nieuwe

vriendschappen te sluiten. Daarnaast heb ik mijn creatieve kant herontdekt en leer ik ook veel over praktische zaken, waardoor ik meer zelfstandig ben.”

Dat is prachtig om te horen. Hoe zit het met de medewerkers bij Haags Ontmoeten?

“De medewerkers zijn geweldig. Ze zijn altijd vriendelijk, behulpzaam en zorgen ervoor dat we ons welkom voelen. Je kan er altijd binnen lopen voor een kop koffie. Wij mogen zelf met ideeën komen voor de activiteiten. Samen met de medewerkers bespreken we hoe we daar invulling aan geven. Met elkaar zorgen we ervoor dat alles soepel verloopt.”

Geschiedenis van de Geestelijke Gezond

Vanaf de middeleeuwen tot op de dag van vandaag is er aandacht en zorg voor mensen met een psychische handicap. In dit artikel ga ik in op hoe dat vorm kreeg in Den Haag.

Middeleeuwen

In de middeleeuwen zorgen familieleden, kerken, kloosters, overheid, gasthuizen en particulieren voor de behoeftige mens vanwege krankzinnigheid (=ziek van zinnen). Men zegt: dollen, gekken, onnozelen, innocenten. Er is één plaats waar iedere behoeftige altijd terecht kan voor hulp. Dat is de Antoniuskapel aan het Slijkeinde. Behalve krankzinnigen komen hier ook armen, besmettelijke zieken, kreupelen en hulpbehoevenden. Een religieuze zelfhulpgroep, de Crepelen (kreupelen), bestiert en onderhoudt de kapel. Mannen en vrouwen, al dan niet gehandicapt, vangen iedereen op die behoefte heeft aan warmte, aandacht, voedsel en zorg. Vaak staan er bedden in de kapel. Die wordt al gauw te klein. Met hulp van giften bouwen de Crepelen een 'sieckhuys' naast de kapel. De middeleeuwer geeft gul en heeft een tolerante houding ten aanzien van krankzinnigen. Alleen als iemand een gevaar voor zichzelf of de samenleving is, wordt hij of zij vastgezet. Zodra het gevaar geweken is, kan de persoon weer de samenleving in.

Kruiden en al dan niet religieuze rituelen helpen de zieken, waarbij artsen de genezingstheorieën uit de Oudheid volgen.

Volgens deze theorieën is bij ziekte het evenwicht tussen de lichaamssappen verstoord. Dat kan hersteld worden, maar lukt niet altijd. Daarom bestaat de meeste zorg uit het dragelijk maken van pijnen en het bieden van troost.

De kapel aan het Slijkeinde is vernoemd naar de heilige Antonius (Egypte 251-356).

"Velen raken besmet met besmettelijke ziekten zoals de pest, pokken of mazelen."

Deze Antonius is gegrepen door Jezus en het gedachtegoed van de Bijbel. Hij besluit zich uit de wereld terug te trekken om God te zoeken in de woestijn. In de Oudheid is de woestijn immers een plaats om God te vinden. Antonius krijgt veel visioenen, met angstaanjagende beelden. Het lukt hem deze kwellingen te doorstaan, door zich vast te houden aan Jezus en het Bijbelse gedachtegoed. Al gauw krijgt hij volgelingen en wordt voorbeeld en leider, heilig. Hij is steun en toeverlaat voor mensen die lijden aan verschrikkelijke wanen en visioenen, die lijden aan geestelijke en lichamelijke kwellingen en die dat bijna niet kunnen volhouden.

Na zijn dood wordt Antonius populairder in Noord-Afrika en Europa, vooral bij krankzinnigen en mensen die lijden aan besmettelijke ziekten. Er wordt zelfs een ziekte naar hem genoemd: het antoniusvuur. Deze niet besmettelijke ziekte ontstaat door het eten van beschimmeld roggebrood met als gevolg het afvallen van ledematen, hevige pijnen, visioenen en neurologische en psychiatrische verschijnselen. ParnassiaGroep bezit een middeleeuws beeldje van deze Antonius uit de Antoniuskapel.

Het Pest- en Dolhuys worstelt met pestuitbraken

In de zestiende eeuw raakt de Antoniuskapel met sieckhuis overvol. Het sieckhuis wordt vergroot. Velen raken besmet met besmettelijke ziekten zoals de pest, pokken of mazelen. Alle zieken moeten geïsoleerd worden. De besmettelijke zieken en hun familieleden mogen alleen naar de Antoniuskapel, niet naar andere kerken.

In 1579 wordt de Antoniuskapel afgebroken. Begin zeventiende eeuw bouwen de regenten een nieuw Pest- en Dolhuys met stenen van de kapel en stenen van het afgebroken klooster van de Kloosterkerk. De pest maakt nog geregeld slachtoffers. Gaandeweg is het verplicht om bij besmetting naar het Pest- en Dolhuys te gaan. Het is bekend dat hygiëne besmetting kan voorkomen. Daarom zijn de straten en de grachten tijdens pestuitbraken opvallend schoon. Intussen formuleert de magistraat strengere regels om pest te voorkomen. Bij overtreding volgen forse boetes.

Het Dolhuys groeit

In de achttiende eeuw neemt het Dolhuys alleen nog mensen op met ongewenst gedrag. Dit zijn niet alleen krankzinnigen, maar ook mensen die zich niet gedragen volgens de mores van de maatschappij. De binnenvader en binnenmoeder leren hen, onder supervisie van de regenten, gewenst gedrag.

Ze voeden hen op als kinderen, met behulp van beloning en (lichamelijke) straffen. Bij goed gedrag volgt ontslag. Anderen vallen terug in hun oude gedrag, waarna opname weer nodig is. In 1795 komen de Fransen. Zij veranderen het staatsbestel in een liberale samenleving waarin alle godsdiensten gelijkwaardig zijn. De oranjegezinde regenten in het huis worden vervangen door liberale regenten, die voor een katholieke kapel in het huis zorgen.

19e eeuw tot 1930

Er heerst optimisme dat ongewenst gedrag kan veranderen in gewenst gedrag. Daarom heet het huis aan het Slijkeinde van 1825 tot 1844 'Verbeterhuis'. Daarna wordt het 'Geneeskundig gesticht voor krankzinnigen' genoemd. De zorg verandert van een juridisch-pedagogisch model naar een psycho-medisch model. Artsen krijgen steeds meer te zeggen. Ongewenst gedrag wordt een ziekte.

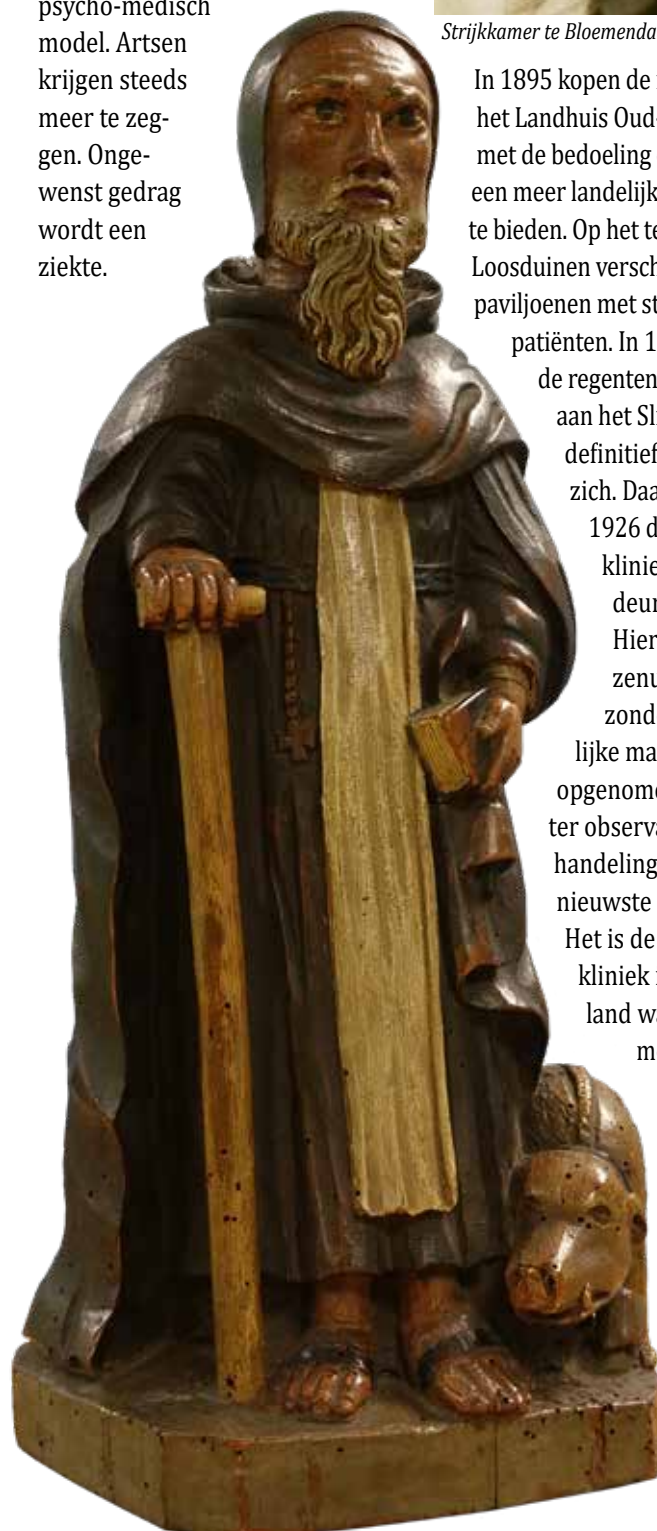

Strijkkamer te Bloemendaal. Foto Parnassia-Archief

In 1895 kopen de regenten het Landhuis Oud-Rosenburg met de bedoeling de zorg in een meer landelijke omgeving te bieden. Op het terrein in Loosduinen verschijnen grote paviljoenen met steeds meer patiënten. In 1912 laten de regenten het huis aan het Slijkeinde definitief achter zich. Daar opent in 1926 de Ramaerkliniek haar deuren. Hier kunnen zenuwlijders zonder rechterlijke machtiging opgenomen worden ter observatie en behandeling volgens de nieuwste methoden. Het is de eerste kliniek in Nederland waar dat mogelijk is.

Frans Hals (1633-1635) Malle Babbe

Antonius, Parnassia-groep

heidszorg in Den Haag

In 1892 vestigt de stichting Bloemendaal zich aan de Monsterseweg. Het is het tweede ziekenhuis van de Vereniging van Christelijke Verzorging van Krankzinnigen in Nederland. Bloemendaal probeert samen met de leden van deze Vereniging medische zorg te verbinden met Bijbelse gedachten. In de Bijbel komen immers veel genezingsverhalen voor. Ook hier komen massieve paviljoenen. In 1930 opent de Ockenburgkliniek haar deuren, waar eveneens zenuwlijders zonder rechterlijke machtiging kunnen worden opgenomen.

Oorlog met deportatie en evacuatie

De stichtingen Rosenberg en Bloemendaal zijn aan het begin van de twintigste eeuw voorbeelden van goede zorg voor geesteszieken. De oorlog maakt er een einde aan. Een absoluut dieptepunt is de deportatie van 251 Joodse patiënten en onderduikers. De eerste deportatie vindt plaats op oudejaarsavond 1942 vanuit de Ramaerkliniek. Daarna volgen diverse andere deportaties naar Auschwitz en Sobibor. Op 22 mensen na zijn allen vermoord.

Voorjaar 1943 worden bijna alle patiënten van Rosenberg en Bloemendaal geëvacueerd

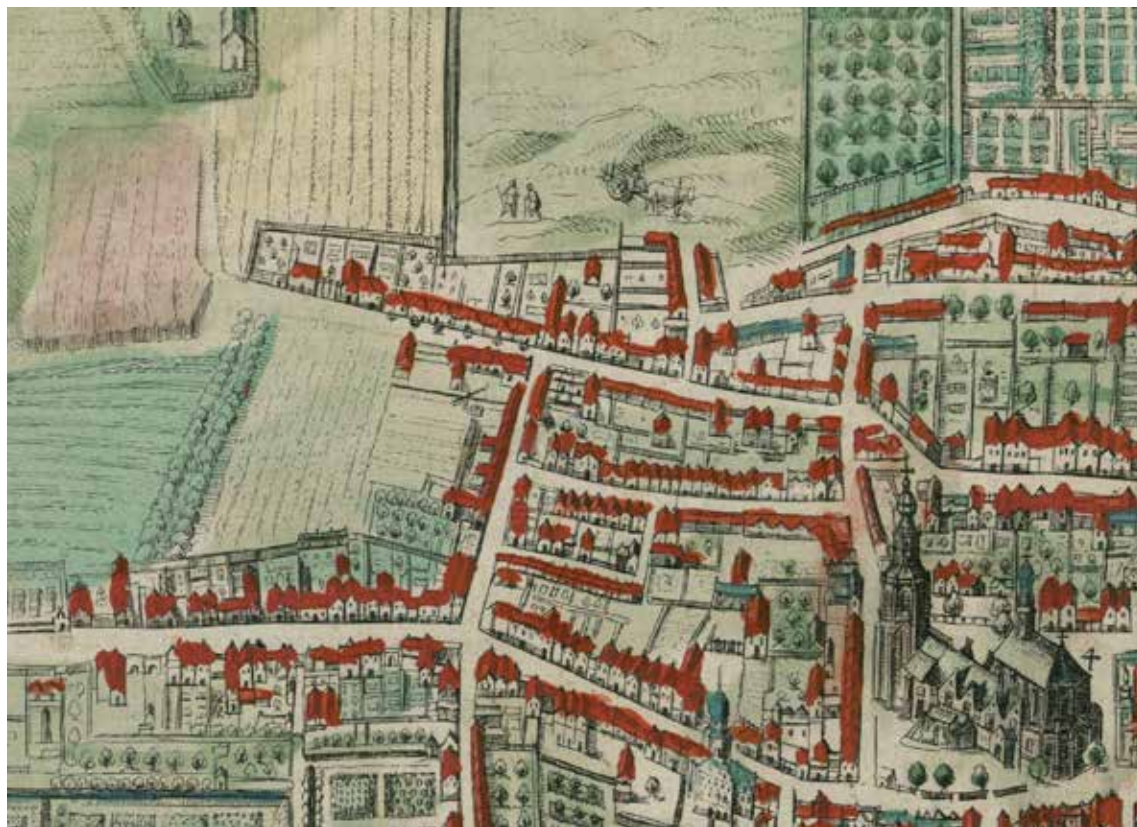
naar zusterinstellingen. Dat moet omdat Bloemendaal in het schootsveld van de Atlantikwall ligt. Rosenberg wordt ontruimd omdat alle niet-economisch gebonden mensen ruimte moeten maken.

Uit Bloemendaal vertrekken 851 patiënten, plus hun verzorgers. Uit Rosenberg vertrekken 382 patiënten plus hun verzorgers. Najaar 1944 lanceren de Duitsers vanaf Bloemendaal V2's naar Engeland. Vervolgens raakt heel Bloemendaal in puin omdat Engeland de V2's beantwoordt

met raketten en omdat af en toe een V2 mislukt en terugstort. Alle gebouwen worden vernield.

Ontwikkelingen en veranderingen

Na de oorlog pakken beide stichtingen de zorg zoals vóór de oorlog gebruikelijk was weer op. In de jaren vijftig en zestig kondigen zich nieuwe behandelingen aan, zoals het vergaand gebruik van medicijnen. In de jaren zeventig volgt de anti-psiatrie. Het is een protest tegen therapieën en medicijnen die vrijheidsbeperkend zijn. In

Detailkaart van A. Herat en A. Hogenberg uit 1617

Ramaerkliniek, Foto uit 1951, Parnassia-archief

die jaren ontstaan de cliëntenbewegingen, die opkomen voor hun eigen belangen en inspraak eisen bij behandelingen en beleid. Rosenberg en Bloemendaal nemen deze wensen serieus en hebben sindsdien officiële Cliëntenraden. Nieuwe ideeën krijgen ruimte, de waardigheid van de mens staat centraal. Behandelingen zijn erop gericht de cliënt te ondersteunen bij herstel (rehabilitatie), met mogelijk een snelle terugkeer in de maatschappij. Vrijwilligers kunnen maatjes worden van cliënten en verpleging en ze kunnen andere diensten ondersteunen. Wonen en behandelen raken gescheiden. Diverse vormen van zelf-

Rosenburg, Schroeder van der Kolk, Centrum Verslavingszorg Zeestraat en drie Haagse Riagg'en tot één GGZ-instelling. Na deze eerste fusiestap sluiten andere GGZ-organisaties zich aan en breidt het verzorgingsgebied van ParnassiaGroep zich uit. Tegenwoordig werkt zij op meer dan 500 locaties, met drie kernregio's: Noord-Holland, Haaglanden en Rijnmond (inclusief de Zuid-Hollandse eilanden).

De fusies hebben drie redenen. ParnassiaGroep biedt een breder spectrum aan gespecialiseerde zorg, efficiencyvoordelen en sterker staan tegenover het grillig beleid van de overheid.

“Zolang het hen toch lukt om een leven op te bouwen, al dan niet met hulp van anderen, is er niets aan de hand.”

standig, begeleid en beschut wonen ontstaan. Oude paviljoenen verdwijnen. Hekken, slagbomen en muren worden neergehaald. Nieuwe gebouwen verschijnen, gebaseerd op nieuwe ideeën.

Heden

Parnassia bestaat sinds 1998. In dat jaar fuseren de psychiatrische ziekenhuizen Bloemendaal,

Tot slot

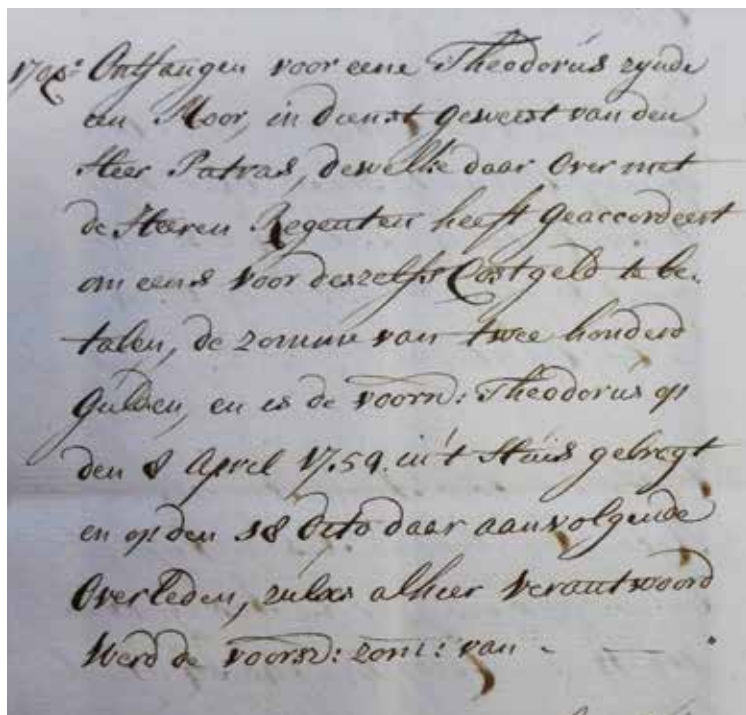
Iedere tijd kent mensen die net even anders lijken of zijn dan verwacht wordt door de omringende maatschappij en cultuur. Meestal is dat te zien aan gedrag dat niet past in de mores van de tijd. Zolang het hen toch lukt om een leven op te bouwen, al dan niet met hulp van anderen, is er niets aan de hand. Zolang het hen lukt een evenwicht te bewaren in de maatschappij, wordt er niet over krankzinnigheid of psychiatrie gesproken. Het wordt moeilijker als mensen een gevaar vormen voor zichzelf of voor de samenleving. Dan neemt de maatschappij maatregelen, conform de mores van maatschappij en cultuur. Zo was het in de middeleeuwen en in de eeuwen daarna, tot op de dag van vandaag.

Corry van Straten
cvanstraten@planet.nl

In september en oktober 2023 is er een expositie met een overzicht van de geschiedenis van de GGZ in Den Haag in de Antonius-Abtkerk te Scheveningen.

Theodorus, een tot slaaf gemaakte man in het Dolhuys

Het Slijkeinde, hoek Vleersteeg was sinds de middeleeuwen opvangplek voor armen, zieken, krankzinnigen en hulpelozen. Tot 1579 vond dat plaats in de Antoniuskapel plus een klein ziekenhuisje. Vanaf de zeventiende eeuw gebeurde dat in het Pest- en Dolhuys.¹ Iedereen die nergens anders terecht kon, werd daar tot aan de Franse tijd opgevangen.

Tekst uit het kasboek van het Haagse Dolhuys van 1754 en 1755. HGA, Oud Archief 0350- 5959 (foto boven en rechts).

Naast de genoemde groepen kwamen er ook vondelingen, wezen, pestslachtoffers, personen met ongewenst gedrag en terminale zieken. Voor opname in het Dolhuys moest betaald worden. De normale prijs is tot aan de Franse tijd twee gulden per week. Het is wel mogelijk om extra zorg te krijgen in de vorm van een ruimere kamer en luxer voedsel, als er maar voor betaald wordt.

In mijn onderzoek naar de situatie in het Haagse Dolhuys in de achttiende eeuw neem ik alle beschikbare kasboeken en notulenboeken uit de achttiende eeuw door. Toen kwam ik Theodorus tegen. Theodorus wordt in het kasboek beschreven als een moor en als de *gewezen domestiek* van de heer Patras.² Hij wordt in het Dolhuys opgenomen op 8 april 1754 en sterft op 18 april 1754. Degene die voor hem betaalt, is de heer Patras, bij wie Theodorus in dienst was. Patras komt met de regenten overeen om 200 gulden te betalen. Bovendien betaalt Patras 15 gulden aan de gerechtsbode Mulié voor het brengen van Theodorus naar het Dolhuys.

Theodorus

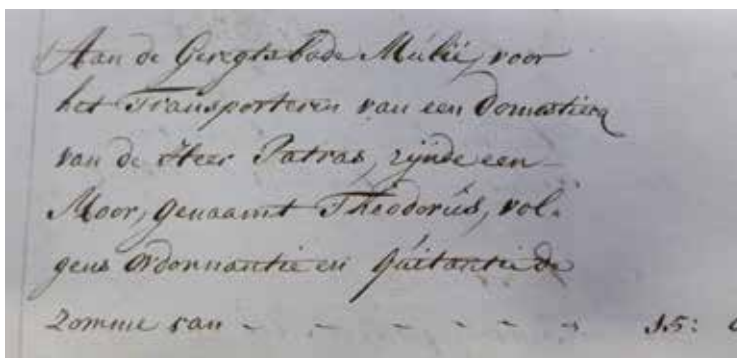
Wie is Theodorus? De mededeling dat Theodorus een moor is laat zien dat hij uit Afrika komt.

Afrikaanse, donkere mensen worden in de achttiende eeuw in Nederland 'moren' genoemd. Theodorus, zonder achternaam, is niet zijn eigen naam maar een naam gegeven door een meester. Dat betekent dat hij een tot slaaf gemaakte is.

Waarom gaat Theodorus naar het Dolhuys? Mogelijk is hij ziek

Het Pest- en Dolhuys aan het Slijkeinde, collectie HGA

en misschien wel terminaal, want hij overlijdt al na tien dagen. De kas- en notulenboeken van het Dolhuys vermelden zelden tot nooit medische gegevens, dus het is onduidelijk waaraan Theodorus is gestorven. Het feit dat een gerechtsbode Theodorus brengt, kan erop wijzen dat Theodorus

ongewenst gedrag vertoonde. Maar ernstig ziek zijn is ook ongewenst gedrag. Ernstig zieke mensen hebben hulp nodig. Het is gebruikelijk dat personen die naar het huis aan het Slijkeinde gaan, worden gebracht door een gerechtsdienaar.

Antony Patras is een rijk man die ruim betaalt voor de tien dagen dat Theodorus in het Dolhuys verblijft. We kunnen er dus van uitgaan dat Theodorus goed verzorgd wordt met diverse extraatjes.

Patras

Wie is Patras? Mogelijk gaat het om Anthony Patras.³ De leden van de familie Patras zijn als hugenoten⁴ naar de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden gekomen. Een van hen, Abraham Patras, wordt gouverneur-generaal van de V.O.C (Verenigde Oost-Indische Compagnie) in Indië. Omdat hij geen erfgenaam heeft, verzoekt Abraham zijn broer Antonie om een van zijn zonen naar Indië te sturen om zijn fortuin over te nemen. Dat wordt Anthony, de jongste zoon. Na zijn universitaire studie in Geneve meldt Anthony zich bij het kantoor van de V.O.C in Amsterdam, om daarna als adelborst (marineofficier in opleiding) in 1733 naar Indië te gaan. Daar

geeft zijn oom Abraham hem in Batavia geleidelijk steeds meer functies in dienst bij de VOC.

In 1737 trouwt Anthony Patras met Magdalena Adriana van Schinne, dochter van de president van de Raad van Indië. In 1741 vertrekken Anthony en Magdalena naar de Nederlanden, waar Anthony een groot bedrag leent aan stadhouder Willem IV. Hij krijgt diverse politieke functies in en buiten Den Haag en is een machtig man. Tegelijkertijd bezit hij sinds 1743 een woning aan het Lange Voorhout. Later zal hij daar een paleisje bouwen.

Hoe komt Theodorus in Den Haag?

Het is mogelijk dat Antony Patras Theodorus gekocht heeft in Indië en hem meeneemt op de boot. Maar dan zou hij geen 'moor' genoemd worden. Ik denk dat Theodorus gekocht is op weg terug uit Indië naar de Republiek. De schepen varen in die tijd om Afrika heen en doen diverse havens aan. Mogelijk hebben hij en zijn vrouw daar een of meerdere slaven in een haven in West-Afrika gekocht voor hun huishouding, mogelijk ook omdat het mode was om donkere mensen in dienst te hebben.

Corry van Straten
cvanstraten@planet.nl

Detail van een afbeelding uit 1687 van een tot slaafgemaakte huisbediende in de 18e eeuw. Maker: Michiel van Musscher (1645-1705)

¹ C. van Straten (2021), *Van Kapel tot Dolhuys. Haagse Geestezorg vanaf de Middeleeuwen tot 1700. De Nieuwe Haagsche*.

² HGA, Oud Archief, 350-5959. *Kasboek van de regenten van het Pest- en Dolhuys te Den Haag van 1754 en 1755*.

³ Wikipedia

⁴ Hugenoten zijn Franse vluchtelingen die om godsdienstige redenen hun land ontvluchten.

Advertorial

Vind de juiste zorgtechnologie voor jouw situatie

Er zijn veel slimme en handige hulpmiddelen die je kunnen helpen om langer zelfstandig thuis te wonen. Een heup-airbag bijvoorbeeld wat zorgt voor een zachte landing bij een val. Of een alarmhorloge met een noodknop, waarmee je direct hulp kunt inschakelen tijdens een noodgeval. Het kan lastig zijn om het juiste hulpmiddel te vinden dat past bij jouw situatie. Gelukkig is er nu een handige tool die je daarbij kan helpen: de Technologie voor Thuis Verkenner.

De Technologie voor Thuis Verkenner is een website die je helpt bij het vinden van hulpmiddelen die aansluiten bij jouw behoefte. Door het beantwoorden van

“Met een handige tool die je kan helpen.”

slechts een paar vragen, ontvang je een overzicht van producten die het meest geschikt zijn voor jouw specifieke situatie.

Informatie- en uitleenpunten

Wil je graag hulp bij het invullen van de verkenner? In Den Haag zijn er vier informatie- en uitleenpunten waar je de verkenner samen met een medewerker of vrijwilliger kunt invullen. Op deze locaties heb je ook de mogelijkheid om producten te bekijken en vragen te stellen. Bovendien kun je sommige producten zelfs gratis lenen voor een periode van maximaal drie maanden. Zo kun je thuis ervaren of ze echt passen bij jouw behoeften.

Kijk op www.technologievoorthuis.nl voor een lijst met adressen van de informatie- en uitleenpunten. Of vul op de website de Technologie voor Thuis Verkenner in om te ontdekken welke hulpmiddelen geschikt zijn voor jou.

Eropuit!

Organiseert u een leuke activiteit waar onze lezers blij van worden? Mail uw activiteiten of tips naar info@dehaagsetijden.nl of bel: 070 - 360 76 76

Munten, postzegels, bankbiljetten en ansichtkaarten

Ergens slingeren nog de postzegelalbums van opa op zolder. Waar zijn de munten van pa eigenlijk gebleven? En zijn die ansichtkaarten bestemd voor het oud papier? U bent niet de enige met vragen over een verzameling munten, postzegels, papiergeld, ansichtkaarten of penningen. Daarom houdt de Munten- en Postzegel Organisatie (MPO) elke woensdag een open inloopdag. Wie zijn of haar verzameling deskundig en gratis wil laten beoordelen, kan tussen 10.00 en 16.00 uur terecht bij de MPO, Energieweg 7, IJsselstein, nabij Utrecht. Aansluitend is er desgewenst advies met betrekking tot verkoop of verzekering. Informatie: 030-6063944 of kijk op www.mpo.nl.

Goud, zilver, kunst, curiosa en militaria

In de la ligt nog die gouden ketting van oma. Ergens ligt nog een potje met oude sieraden. Dat oude beeldje of die zilveren miniatuurtjes in de kast, zijn die nog wat waard? En hebben die oude onderscheidingen en militaire spulletjes nog waarde? Allemaal vragen met betrekking tot goud, zilver, kunst en curiosa of militaria. Bezoek eens onze open inloopdag, elke donderdag van 10.00 tot 16.00 uur. U bent dan welkom bij MPO/Heritage op de Energieweg 7 te IJsselstein, vlakbij Utrecht, voor een gratis en vrijblijvende taxatie. Aansluitend krijgt u desgewenst advies met betrekking tot verkoop of verzekering. Voor meer informatie: 030-6063944.

Voorhout Monumentaal

Onder de titel *Voorhout Monumentaal 2023* worden t/m 20 augustus twintig monumentale sculpturen buiten op het schelpenpad getoond en zijn er voor het eerst diverse beelden te zien in een aanvullende expositie in de Kloosterkerk. Daarnaast zullen er in exposities schilderijen, sculpturen én videowerken van monumentaal karakter te bekijken zijn in het gebouw én in de binnentuin van Pulchri Studio. Voor deze tweede editie tijdens de zomermaanden van 2023 staat de kunstenaarsvereniging stil bij het Louis Couperus- en M.C. Escherjaar. Op 17 juni 2023 is het de 125ste geboortedag van M.C. Escher. De uit Leeuwarden afkomstige kunstenaar staat bekend om zijn houtsneden, houtgravures en lithografieën, waarin hij vaak speelde met wiskundige principes. Zijn gravures verbeelden vaak onmogelijke constructies, studies van oneindigheid en in elkaar passende meetkundige patronen (vlak-verdelingen) die geleidelijk in volstrekt verschillende vormen veranderen.

Meer info via pulchri.nl

Festival Classique

Festival Classique in Den Haag is in de afgelopen jaren uitgegroeid tot een begrip in de muziekwereld. Het evenement weet mensen op een verrassende en ontspannen manier kennis te laten maken met klassieke muziek. Door unieke voorstellingen aan te bieden voor bezoekers van enkele maanden oud tot ruim boven de tachtig jaar laat Festival Classique zien dat klassieke muziek leuk is voor iedereen! Van 16 t/m

18 juni wordt het strand van Scheveningen omgebouwd tot een festivalterrein waar je met de voeten in het zand kunt genieten van klassieke muziek door topmusici en cross-overs met popmuziek, film en dans.

Wanneer & waar: vr 16 – zo 18 juni, Scheveningen Bad
Meer info via festivalclassique.nl

Vlaggetjesdag

Vlaggetjesdag Scheveningen is een evenement dat al jaar in jaar uit de komst van de Hollandse Nieuwe haring aankondigt. Op deze dag staat deze vissoort natuurlijk centraal. Maar ook voor niet-visliefhebbers is er op Vlaggetjesdag in de haven van Scheveningen van alles te beleven voor jong en oud. Kijk je ogen uit bij de vloot-schouw waar talloze grote en kleinere visserijschepen uitvaren en zorgen voor een spektakel op zee. Haal herinneringen op bij de Oud-Hollandse Kinderspelen waar kinderen de spelletjes spelen die opa's en oma's vroeger speelden. Ga terug in de tijd in het Schevenings Tafereel en Dorp, met foto's en ansichten en demonstraties van Scheveningse ambachten. En natuurlijk hap en test je tijdens Vlaggetjesdag de nieuwe haring!

Wanneer & waar: za 17 juni, Scheveningen Haven
Meer info via vlaggetjesdag.com

HENNINK
installatietechniek b.v.
TOTAALINSTALLATEUR

Verduurzamen? Hennink ontzorgt!

- Complete verbouwingen • Timmerwerkzaamheden
- Pleisterwand afwerking • Tegelwerkzaamheden
- Technisch onderhoud • Eindschoonmaak
- Totaalinstallateur • Duurzame oplossingen
- Storingsdienst • Witgoed vervangen
- Loodgieter • Mechanische ventilatie
- Dakreparaties • Badkamer • Sanitair
- Elektra • Keukens • CV nieuw / reparatie

VERDUURZAMEN
VAN WONINGEN,
ADVIES &
WARMTEPOMP

CO-vrij organisatie
Gecertificeerd vakspecialist

BEL VOOR ADVIES
(0900) 0105
(lokaal tarief)

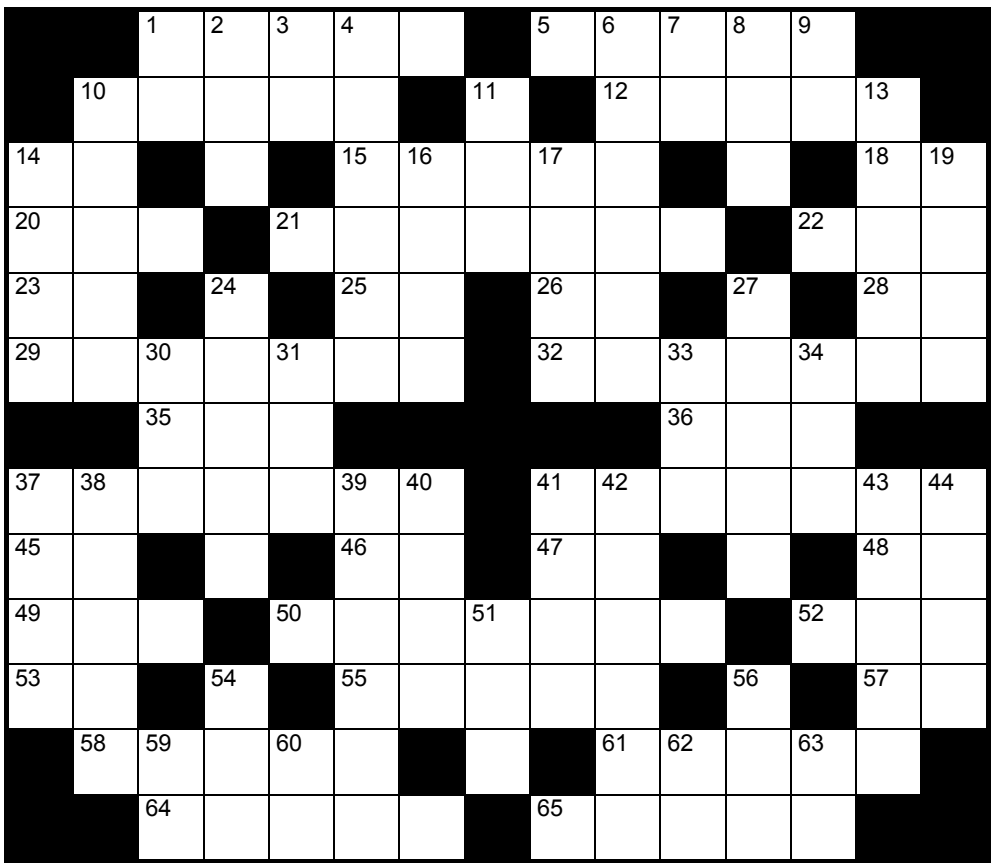
Zinkwerf 45 | 2544 EC | Den Haag | www.hennink.info

Wij werken voor o.a.: Particulieren, bedrijfspanden, winkels & scholen en woningportefeuilles

1 KRUISWOORDPUZZEL

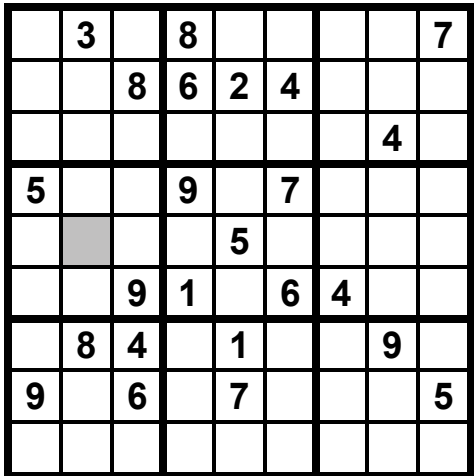
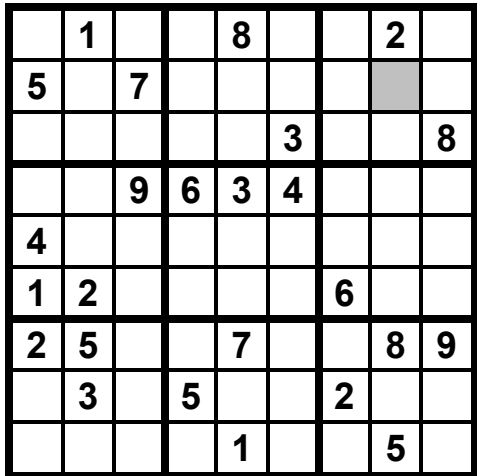

Horizontaal: 1 heildronk 5 kerklied 10 gewrichtsaandoening 12 vervoermiddel 14 hectare 15 plant 18 riv. in Rusland 20 Europeaan 21 Europeaan 22 jaartelling 23 luitenant 25 met name 26 met dank 28 voegwoord 29 zeeman 32 land in Europa 35 ik 36 tijdstip 37 lastig vraagstuk 41 schroeflijn 45 United Nations 46 in memoriam 47 riv. in Italië 48 Chinese munt 49 bijbelse figuur 50 sierlijk 52 Engels bier 53 bergplaats 55 traag 57 bijwoord 58 insect 61 voorkeur 64 deel v.h. lichaam 65 hartige hap.

Verticaal: 1 voorzetsel 2 bejaard 3 Openbaar Ministerie 4 bijbelse figuur 6 aldoor 7 slee 8 steensoort 9 mijns inziens 10 haardracht 11 bergweide 13 soort schaatsen 14 hoofddekse 16 ooit 17 honingbij 19 muziekgroep 24 muziekinstrument 27 tromp 30 seconde 31 familielid 33 scheepstouw 34 papegaai 37 tweegevecht 38 idee 39 omgeving 40 slotwoord 41 naaldboom 42 schipbrug 43 laan 44 hijstoestel 51 erfelijkheidsdrager 54 vlaktemaat 56 etcetera 59 aan zee 60 Verenigde Naties 62 per adres 63 ego.

39	7	23	55	22	60	32	48	37
----	---	----	----	----	----	----	----	----

2 SUDOKU

Puzzel & Win!

Mocht u de oplossingen weten van de puzzels op deze pagina, dan maakt u kans op deze leuke prijs van de Fifties Store!

U kunt de oplossingen tot donderdag 22 juni mailen naar puzzel@dehaagsetijden.nl

Win de CD van The Clarks-Medleys t.w.v. € 17,95.

Wie kent ze niet of heeft ze ooit wel eens live gezien?

Verkrijgbaar bij de Fifties Store
Namensestraat 73 - 2587 VX Den Haag
070 3585810 - www.fiftiesstore.nl

Oplossingen vorige editie:

Zweedse puzzel: Goudkoorts
Sudoku: 7 - 4

Kruiswoordpuzzel: Schatkist

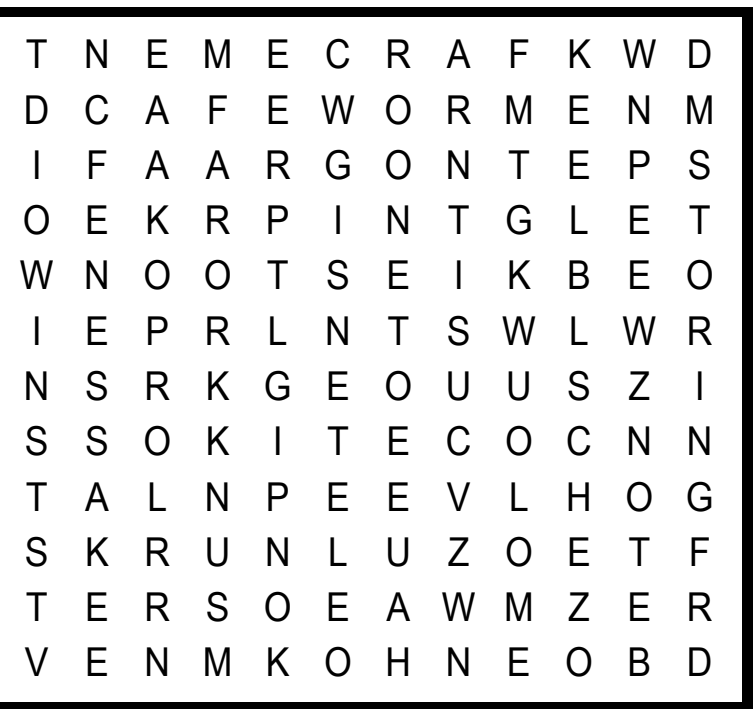
De drie sets onderzetters gemaakt van vinylplaten gaan naar:

Wil Mulder te Monster
Pieter Wieser te Den Haag
Joyce de Brieder-Noordam te Voorburg

Wij feliciteren de winnaars van de vorige editie met een mooie prijs, aangeboden door de Fifties Store.

Let op! U dient de prijs zelf op te halen bij de Fifties Store.

3 WOORDZOEKER

Beton	Focus	Molecule	Werkplan
Bleek	Fries	Netel	Wetten
Boenhok	Houtspaan	Nurks	Winst
Cement	Kassen	Omzetgroei	Wormen
Deelcontract	Kiestoon	Sneeuwbes	Zoveel
Etnograaf	Kieuw	Storing	Zweep
Farce	Koprol	Vernietigend	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Kom jij weleens bij je wijkcentrum?

✓ Dé plek voor advies, ondersteuning, vrijwilligerswerk en activiteiten in de buurt. Je vindt ons door heel Den Haag: wijkz.nl

wijkz

voor elkaar

We doen meer dan je denkt!

ELZENaar
NVM MAKELAARS • HYPOTHEKEN

What Elz?

Snel en resultaat gericht
De beste keuze

9,3

waardering

070 - 360 48 07 • www.elzenaar.nl